Slavistična revija (https://srl.si) je ponujena pod licenco
Creative Commons, priznanje avtorstva 4.0 international.
URL https://srl.si/sql_pdf/SRL_2003_1_1.pdf | DOST. 26/04/24 13.32

UDK 811.163.6'282.3(497.4 Ložnica pri Žalcu)
Tjaša Jakop
Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša v Ljubljani

TIPOLOGIJA NAREČNIH GLAGOLSKIH OBLIK NA PRIMERU GOVORA LOŽNICE PRI ŽALCU[1]

Članek predstavlja oblikoslovne in naglasne značilnosti glagola krajevnega govora Ložnice pri Žalcu (Slovenski lingvistični atlas, točka št. 324), ki spada v srednjesavinjsko narečje štajerske narečne skupine. Glagol sem obdelala po metodologiji, ki temelji na sodobni obravnavi oblikoslovja in oblikoglasja slovenskega knjižnega jezika. Tipologija glagolskih oblik je prikazana s tabelami spregatev glede na naglasni tip.

The article presents the morphological and accentological characteristics of the local dialect of Ložnica pri Žalcu (*Slovenski lingvistični atlas*, point no. 324), which belongs to the dialect of the Central Savinja dialect in the Styrian dialectal group. The verb was analyzed using the methodology for the contemporary analysis of Standard Slovene morphology and morphonology. The typology of verbal forms is presented in the tables of conjugations by accentual types.

Ključne besede: dialektologija, narečno oblikoslovje in oblikoglasje, glagol
Key words: dialectology, dialectal morphology and morphonology, verb

0 Uvod

0.1 Umestitev ložniškega govora v srednjesavinjsko narečje

Govor Ložnice pri Žalcu spada v srednjesavinjsko narečje, ki je kot rezultat stikov med gorenjsko in štajersko osnovo sorazmerno mlada vmesna tvorba in je opredeljeno kot izrazito gorenjsko-štajersko prehodno narečje.[2] Medtem ko glasoslovje ložniškega govora izkazuje precejšnjo gorenjsko usmerjenost, se tako oblikoglasje kot oblikoslovje približujeta splošnejšim štajerskim značilnostim, ki vse bolj prodirajo z vzhoda.

0.2 Splošne značilnosti glasoslovne podobe govora[3]

Na glasoslovni ravnini govor ohranja značaj prehodnega narečja, kar dokazujejo naslednje značilnosti: krajšanje dolgih samoglasnikov (zlasti vogelnih, npr. *ˊmiza*) in podaljševanje kratkih v zadnjem ali edinem besednem zlogu (*ˊkṷo:š*), *a*-jevska refleksacija dolgega naglašenega polglasnika[4] proti *e*-jevski vokalizaciji kratkega (*ˊda:n, ˊma:ša* : *ˊdi̯e:š, ˊpi̯e:s*), sovpad dolgih *e*-jevskih in *o*-jevskih samoglasnikov v (zelo) ozka monoftonga *ẹ:/ė:* in *ọ:/ó:*, toda diftonga *i̯e:* in *ṷo:* za umičnonaglašene *e*, *o* in *ə* (*ˊsi̯e:stra, ˊkṷo:sa, ˊmi̯e:gla*), umik kratkega končnega naglasa v večzložnicah (*ˊṷo:trok*)

[1] Prispevek je nastal na podlagi poglavja iz magistrskega dela (Jakop 2001a: 88–115) pod mentorsvom izr. prof. Vere Smole.
[2] Logar 1996: 44 [1. objava 1954].
[3] Glasoslovje ložniškega govora je bilo predstavljeno v obliki fonološkega opisa (Jakop 2001b).
[4] Ložniški govor je med najbolj severovzhodnimi govori z *a*-jevsko vokalizacijo *ə̄* in *ə̀*-.

Slavistična revija (https://srl.si) je ponujena pod licenco
Creative Commons, priznanje avtorstva 4.0 international.
URL https://srl.si/sql_pdf/SRL_2003_1_1.pdf | DOST. 26/04/24 13.32

in ohranitev dolgega (*zla′tó:*) ipd. Sistem dolgih naglašenih samoglasnikov je torej monoftongično-diftongičen in vsebuje 7 fonemov (*i:*, *ė:/ẹ:*, *i̯e:*, *a:/å:*, *u̯o:*, *ȯ:/ọ:* in *u:*), sistema kratkih samoglasnikov pa imata po 6 fonemov (naglašeni so *i*, *e*, *ą*, *o*, *u* in *ə*, nenaglašeni pa *i*, *e*, *a*, *o*, *u* in *ə*).

Kot vsi štajerski govori je tudi govor Ložnice pri Žalcu izgubil tonemsko nasprotje. Kolikostno nasprotje se zaenkrat še ohranja: naglašeni samoglasniki so torej dolgi ali kratki, vendar je zaradi krajšanja dolgih in daljšanja kratkih naglašenih samoglasnikov v zadnjem ali edinem besednem zlogu opaziti težnjo po odpravi relevantnosti dolžine; tako se kratki naglašeni samoglasniki ne nahajajo le v zadnjem ali edinem besednem zlogu, kot je to značilno za knjižni jezik in osrednja narečja, temveč tudi v nezadnjem.

Za oblikoslovje in oblikoglasje je bistvenega pomena izguba tonemskih nasprotij, ki povzroči postopno morfologizacijo naglasa, tj. posplošitev naglasa ene od osnovnih oblik na vse druge. To povzroči najprej izgubo mešanega naglasnega tipa (npr. pri samostalniških sklanjatvah), nato pa še izgubo premičnega, medtem ko se je končniški naglasni tip izgubil zaradi umika naglasa s končne kračine. Na oblikoglasni ravnini pride do velikih poenostavitev, te pa povzročajo tudi zmanjšanje pregib(nost)nih vzorcev oz. sovpada končnic, ki so bile prej zaradi različnega razvoja dolgega in kratkega vokalizma glasovno lahko precej različne.

0.3 Zbiranje narečnega gradiva in informatorji

Zbiranje gradiva je potekalo z metodo snemanja prosto govorjenih besedilih in z metodo terenske ankete (po gramatičnem delu vprašalnice za Slovenski lingvistični atlas – SLA). Besedila so pripovedovali predvsem predstavniki starejšega rodu, medtem ko so na vprašalnico za SLA odgovarjali informatorji vseh treh generacij, kar mi je omogočilo tudi sociolingvistična opažanja.

0.4 Pojasnila o zapisovanju gradiva

0.4.1 TRANSKRIPCIJA

Pri zapisovanju sem uporabljala znake iz *Seznama uporabljenih transkripcijskih znakov*.[5] Ker ložniščina nima dveh različnih *j*, sem samostojni fonem [i̯] povsod zapisovala z /j/ (pred samoglasniki, v zaprtem zlogu in v izglasju), z *i̯* pa le v primeru enofonemskih diftongov (*p′ri̯e:dit*). /ė:/ in /ẹ:/ sta prosti različici, ki nista omejeni na določene položaje; prav tako sta prosti različici /ȯ:/ in /ọ:/. /o/ ima pred naglasom položajno različico [ọ] (*ọ′bərnat*).

0.4.2 POSEBNI ZNAKI IN OKRAJŠAVE

- pred glagolskim korenom pomeni nujnost dodajanja ustreznih predpon
(-) pred glagolskim korenom pomeni možnost dodajanja ustreznih predpon
/ stično med besedama pomeni obliko(slo)vno dvojnico
/ stoji namesto oblik, ki v narečju niso izpričane

[5] Logar 1996: VII–XV.

Slavistična revija (https://srl.si) je ponujena pod licenco
Creative Commons, priznanje avtorstva 4.0 international.
URL https://srl.si/sql_pdf/SRL_2003_1_1.pdf | DOST. 26/04/24 13.32

* desno od besede pomeni izjemno redke oblike
* levo od besede pomeni rekonstruirano obliko
º desno od besede opozarja na obliko(slo)vno dvojnico
xxx podčrtana knjižna beseda pri navajanju gradiva pomeni, da je ta naglasni vzorec
S poljubni soglasnik

0.4.3 NAVAJANJE PONAZARJALNIH ZGLEDOV

Pri posameznem spregatvenem vzorcu so primeri pod tabelami navedeni po poknjiženem abecednem vrstnem redu.[6] Namen prispevka ni zajeti celoten glagolski inventar tega govora; nudi le izbor oblik, ki so za določen glagolski vzorec najpogostnejše ali najbolj tipične. K posameznim glagolom so podane dvojnice, za katere načeloma velja, da se prva uporablja pogosteje. Dvojnice niso vedno strogo generacijsko razporejene – obe obliki lahko srečamo celo pri istem govorcu.

Vzorci so opremljeni z raznimi opombami, v katerih opozarjam na razlike ali podobnosti v primerjanih srednjesavinjskih govorih (Motnik, Polzela, Prebold, Preserje, Vransko), v zgornjesavinjskem zadrečkem govoru (Spodnje Kraše) in srednještajerskih govorih (Gaberje, Šmarje pri Jelšah, Vojnik in Žusem), oblike pa primerjam tudi s knjižnim jezikom.

0.5 Metodologija dela

Glagol obravnavam po *Shemah za dinamični naglas in oblikoslovje* (avtor J. Rigler) iz Uvoda v Slovar slovenskega knjižnega jezika.[7] Vsaka skupina glagolov je prikazana v obliki tabele, v kateri se nahajajo posamezne glagolske oblike: nedoločniška oblika, ki je oblikovno enaka namenilniku, nato sedanjiški obliki za 1. os. ed. in 1. os. dv., sledita velelniški obliki za 2. os. ed. in 2. os. mn., nato deležnik na *-l* za m. in ž. sp. ed., ponekod še dovršna oblika nedoločnika oz. namenilnika ter morebitni obliki deležnika na *-n*/*-t* za m. in ž. sp. ed.

Vsaka od vzorčnih tabel predstavlja posamezni naglasni tip. Številka v oznaki tipa uvršča glagole glede na njihove nedoločniške in sedanjiške končaje: **-ati -am** (tip 1), **-ati -im** (tip 2), **-ati -em** (tip 3), **-iti -im** (tip 4), **-(n)iti -(n)em** (tip 5), **-eti -im** (tip 6), **-eti -em** (tip 7), **-iti -(j)em** (tip 8), **-uti -ujem (tip 9), -aSti** (tip 10), **-iSti** (tip 11), **-eSti ali -oSti** (tip 12), **-êSti ali -ôSti** (tip 13).

Glede na (ne)premičnost naglasnega mesta se glagoli delijo na dve skupini: **Nepr** – glagoli z naglasom na istem zlogu v nedoločniku, sedanjiku in opisnem deležniku; **Pr** – glagoli z naglasom na različnih zlogih v samem nedoločniku – podtip **(a)**, na različnih zlogih v nedoločniku in sedanjiku – podtip **(b)**, na istem zlogu v nedoločniku in

[6] Vedno sta navedeni nedol. in sed. oblika za 1. os. ed., ki jo v posameznih primerih (npr. *gər′mė:t*, *sne′žit*) nadomešča oblika za 3. os. ed. (*gər′mi*, *sne′ži*).

[7] Paragraf 193. Na ta način je glagol obdelan že v posamezih obravnavah naročnega oblikoslovja v zadnjem desetletju: Smole (1994, 1996), Škofic (1996), Weiss (1998), Penko (1998). Drugačen način obravnave in razvrstitve glagolskih oblik glede na jakostni in tonemski naglas je podan v Toporišičevi Slovenski slovnici 1976 (308–324).

Slavistična revija (https://srl.si) je ponujena pod licenco
Creative Commons, priznanje avtorstva 4.0 international.
URL https://srl.si/sql_pdf/SRL_2003_1_1.pdf | DOST. 26/04/24 13.32

sedanjiku, toda na drugem v deležniških oblikah – podtip **(c)**, na istem zlogu v nedoločniku in sedanjiku, toda na drugem v velelniških oblikah – podtip **(č)**.

Še podrobnejši podatek glede na naglasno mesto predstavljajo črkovne oznake v tipu glagola: **A** – naglas **ni** neposredno pred *-ti* in *-m*; **B** – naglas **je** neposredno pred *-ti* in *-m*; **C** – naglas **je** neposredno pred *-ti* in **ni** neposredno pred *-m*; **Č** – naglas **ni** neposredno pred *-ti* in **je** neposredno pred *-m*.

1 Analiza glagolskih tipov

1.1 Glagoli z naglasom na istem zlogu v nedoločniku, sedanjiku in opisnem deležniku (naglasni tip **Nepr**)

1.1.1 Naglas **ni** neposredno pred *-ti* in *-m* – tip NeprA
1.1.1.1 Glagoli na **-ati -am** – *délati délam* – tip NeprA1

nedol. = nam. (nedov.)	sed. (1. ed., 1. dv.)	vel. (2. ed., 2. mn.)	del. *-l* (m. in ž. sp.)	nedol. (dov.)	del. *-n/-t* (m. in ž. sp.)
'dė:lat	*'dė:lam*	*'dė:li*	*'dė:lu*	*pər'dė:lat*	*z'dė:lan*
	'dė:lama	*'dė:lite*	*'dė:lala*		*z'dė:lana*

Po tem tipu gre veliko glagolov, med njimi tudi večina prevzetih: *ʼa:xtat ʼa:xtam* ‘paziti’, (-)*ʼbȯ:žat* (-)*ʼbȯ:žam*, (-)*ʼcukrat* (-)*ʼcukram* ‘sladkati’, (-)*ʼča:kat* (-)*ʼča:kam*, (-)*ʼčȯ:xat* (-)*ʼčȯ:xam*, (-)*ʼdixat* (-)*ʼdixam*, (-)*ʼfa:rbat* (-)*ʼfa:rbam* ‘barvati’, *fərʼdi:rbat fərʼdi:rbam* ‘pokvariti, uničiti’, (-)*ʼfurat* (-)*ʼfuram* ‘voziti’, (-)*ʼfu:jtrat* (-)*ʼfu:jtram* ‘hraniti, krmiti’, (-)*gʼlė:dat* (-)*gʼlė:dam*, *gʼra:tat gʼra:tam* 1. ‘uspeti’, 2. ‘postati’, (-)*ʼja:mrat* (-)*ʼja:mram*, (-)*ʼjužnat* (-)*ʼjužnam*, (-)*ʼka:šlat* (-)*ʼka:šlam*, (-)*ʼkȯ:štat* (-)*ʼkȯ:štam* ‘poskusiti’, (-)*kʼrẹ:gat* (*se*) (-)*kʼrẹ:gam* (*se*), (-)*ʼkuxat* (-)*ʼkuxam*, (-)*ʼla:u̯fat* (-)*ʼla:u̯fam* ‘teči’, (-)*ʼlimat* (-)*ʼlimam* ‘lepiti’, (-)*ʼla:gat* (-)*ʼla:gam*, *-ʼma:gat -ʼma:gam*, (-)*ʼma:lcat* (-)*ʼma:lcam*, (-)*ʼma:ŋkat* (-)*ʼma:ŋkam*, *ʼma:rat ʼma:ram*, (-)*ʼme:jat* (-)*ʼme:jam* ‘menjati’, (-)*ʼmė:šat* (-)*ʼmė:šam*, (-)*ʼnucat* (-)*ʼnucam* ‘potrebovati, rabiti’, (-)*ʼpa:dat* (-)*ʼpa:dam*, (-)*ʼpọ:kat* (-)*ʼpọ:kam*, *-pʼra:u̯lat -pʼra:u̯lam*, (-)*pʼrė:mzat* (-)*pʼrė:mzam* ‘zavirati’, *-ʼbivat -ʼbivam* ’-bijati’, (-)*ʼpucat* (-)*ʼpucam* ‘čistiti’, (-)*ʼpumpat* (-)*ʼpumpam* ‘črpati’, (-)*ʼra:jtat* (*se*) (-)*ʼra:jtamo* (*se*) ‘-meniti se’, (-)*ʼrixtat* (-)*ʼrixtam* ‘urejati’, (-)*ʼrivat* (-)*ʼrivam*, (-)*ʼsė:kat* (-)*ʼsė:kam*, *sʼpušat sʼpušam*, *-sʼta:u̯lat -sʼta:u̯lam*, (-)*sťrė:lat* (-)*sťrė:lam*, *ʼšė:ŋkat ʼšė:ŋkam*, *ʼšinfat ʼšinfam* 1. ‘kritizirati’, 2. ‘opravljati’, *ʼšivat ʼšivam*, (-)*šʼpa:rat* (-)*šʼpa:ram*, (-)*šʼpe:jat* (-)*šʼpe:jam* ‘(-)kukati’, (-)*šʼpilat* (*se*) (-)*šʼ pilam* (*se*) ‘igrati (se)’, (-)*špʼricat* (-)*špʼricam*, (-)*šʼpukat* (-)*šʼpukam* ‘pljuvati’, (-)*šʼra:u̯fat* (-)*šʼra:u̯fam*, (-)*šʼtimat* (-)*šʼtimam*, (-)*štʼrixat* (-)*štʼrixam* ‘barvati, pleskati’, (-)*ʼšuxtat* (-)*ʼšuxtam* ‘ščuvati’, (-)*šʼvicat* (-)*šʼvicam*, (-)*ʼta:lat* (-)*ʼta:lam* ‘(-)deliti’, *-ʼlivat -ʼlivam*, *-ʼmivat* (*se*) *-ʼmivam* (*se*), (-)*ʼva:gat* (-)*ʼva:gam*, (-)*za ʼnimat* (-)*za ʼnimam*, (-)*ʼzidat* (-)*ʼzidam*, (-)*ʼža:gat* (-)*ʼža:gam*.

a) V vel. se je nenaglašena skupina *-aj* asimilirala v *-i* (*ʼdė:li*). V 1. os. dv. m. sp. je končnico *-va* nadomestila *-ma* (*ʼdė:lima*), oblika ž. sp. dv. pa je enaka m. sp. mn.

Slavistična revija (https://srl.si) je ponujena pod licenco
Creative Commons, priznanje avtorstva 4.0 international.
URL https://srl.si/sql_pdf/SRL_2003_1_1.pdf | DOST. 26/04/24 13.32

(*ʹdė:limo*). Izjema je vel. oblika glag. *gledati*: (*g*)*ʹle:j*, (*g*)*ʹle:jte* (kot glag. *videti* iz NeprA6). V del. *-l* m. sp. ed. se je *l* skupaj z *a*-jem pred seboj zlil v *-u* (*-au̯* > *-u*: *ʹdė:lu*). V 1. os. mn. je onemel končni *-o*: *se je ʹdė:lal*. Del. na *-l* ž. sp. dv. ima mn. končnico -e: *sma ʹdė:lale*.

1.1.1.2 Glagoli na **-ati -im** – *slíšati slíšim* – tip NeprA2

Tej skupini bi ustrezal samo glag. *sʹlišat sʹlišm̥*, ki pa je le knjižna različica za pogosteje uporabljani *ʹčut ʹčujem* (gl. tip NeprC9).

1.1.1.3 Glagoli na **-ati -em** – *bŕísati bŕíšem* – tip NeprA3

nedol. = nam. (nedov.)	sed. (1. ed., 1. dv.)	vel. (2. ed., 2. mn.)	del. *-l* (m. in ž. sp.)	nedol. (dov.)	del. *-n*/*-t* (m. in ž. sp.)
b'risat	*b'rišem*	*b'riš*	*b'risu*	*o̯b'risat*	*o̯b'risan*
	b'rišema	*b'rište*	*b'risala*		*o̯b'risana*

Sedanjiške oblike glag. tega tipa imajo preglašene končnice: *ʹfa:sat ʹfa:šem* ‘biti tepen’, (-)*kʹlicat* (-)*kʹličem*, (-)*ʹma:zat* (-)*ʹma:žem*, *ʹpa:sat ʹpa:šem* 1. ‘prijati’, 2. ‘ujemati se’, (-)*ʹrė:zat* (-)*ʹrė:žem*, (-)*ʹsukat* (-)*ʹsučem*. Sem se po naglasni analogiji uvrščajo tudi glag. z izvorno drugačnim naglasnim tipom, kot so npr. (-)*ʹiskat*/(-)*ʹjeskat* (-)*ʹišem*, (-)*ʹjȯ:kat* (-)*ʹjȯ:čem*, (-)*ʹka:zat* (-)*ʹka:žem*, (-)*ʹpisat* (-)*ʹpišem*, (-)*pʹlė:sat* (-)*pʹlė:šem*, (-)*sʹka:kat* (-)*sʹka:čem*, (-)*ʹvė:zat* (-)*ʹvė:žem*, ki so po ustalitvi naglasa na osnovi nedoločnika prešli iz tipa Pr(b)C3. Analogični naglas po m. sp. imajo tudi del. *-l* ž. sp.: *ʹisku*/*ʹjesku ʹiskala*/*ʹjeskala*, *kʹlicu kʹlicala*, *ʹpisu ʹpisala*.

a) Nekateri glag. tipa NeprA1 imajo v sed. kot ostanek preglasa za *l* (< *lj*) oblike (večinoma dvojnice) s končnico *-em* (< (*j*)*em*: **klep-i̯em*), zato jih uvrščam v tip NeprA3. Takšni so npr. (-)*ʹdẹ:vat* (-)*ʹdẹ:vam*/(-)*ʹdẹ:u̯lem* ‘dajati’, (-)*dʹrẹ:mat* (-)*dʹrẹ:mam*/(-)*dʹrẹ:mlem*, (-)*ʹgibat* (-)*ʹgibam*/(-)*ʹgiblem*, (-)*kʹli̯e:pat* (< *klepät*) (-)*kʹlė:plem* ipd.[8] Nekateri od teh glag. poznajo tudi kakovostno samoglasniško premeno: *kʹli̯e:pat kʹlė:plem.*

[8] Te oblike so značilne za srednještajersko narečje: *carʹkå:vlem*, *ʹda:i̯vlem*, *dʹra:i̯mlem*, *ftiʹkå:vlem*, *vzdiʹgå:vlem* (Šmarje pri Jelšah); *ʹdẹ:u̯lem*, *sʹtọ:plem* (Vojnik); *ʹdå:vlem*, *sʹto:u̯plem* (Žusem). V zgornjesavinjskem zadrečkem govoru imajo dvojnice: *ʹdẹ:u̯lem* in *ʹde:vəm*, *dʹrẹ:mlem* in *dʹre:məm*, *ʹgiblem* in *ʹgi̯bəm*. V zahodnem delu srednjesavinjskega narečja takih oblik ne poznajo: *ʹdẹ:vəm*, *sʹtọ:pam* (Motnik). [Primerjalno gradivo navajam iz gradivske zbirke za SLA, ki ga hrani Dialektološka sekcija Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU v Ljubljani.]

Slavistična revija (https://srl.si) je ponujena pod licenco
Creative Commons, priznanje avtorstva 4.0 international.
URL https://srl.si/sql_pdf/SRL_2003_1_1.pdf | DOST. 26/04/24 13.32

1.1.1.4 Glagoli na **-iti -im** – *slúžiti slúžim* – tip NeprA4

nedol. = nam. (nedov.)	sed. (1. ed., 1. dv.)	vel. (2. ed., 2. mn.)	del. *-l* (m. in ž. sp.)	nedol. (dov.)	del. *-n/-t* (m. in ž. sp.)
s'lušt	*s'lužn̥*	*s'luš*	*s'lušu*	*zas'lušt*	*zas'lužn̥*
	s'lužma	*s'lušte*	*s'lušla*		*zas'lužna*

Glede na to, da imamo v 1. os. ed. sed. kar štiri različne možne končnice (*-n̥/-ɱ̥/-m/-im*), bi lahko te glag. razvrstili v štiri različne vzorce.[9] Toda zadostuje distribucija:

– končnica *-n̥* se pojavlja predvsem za zapornikoma *d*, *t*, pa tudi za šumevci *ž/š*, *z/s* in *č/c*, npr. (-)*bʹlọ:dit* (-)*bʹlọ:dn̥*, (-)*ʹčutit* (-)*ʹčutn̥*, (-)*dʹrušt se* (-)*dʹružn̥ se*, (-)*ʹxu̯o:ditº* (-)*ʹxó:dn̥*, (-)*kʹla:tit* (-)*kʹla:tn̥*, *-ʹlọ:štº -ʹlọ:žn̥*, (-)*mʹla:tit* (-)*mʹla:tn̥*, (-)*ʹnu̯o:stº* (-)*ʹnọ:sn̥*, (-)*poʹsọ:dit* (-)*poʹsọ:dn̥*, (-)*pʹru̯o:stº* (-)*pʹrọ:sn̥*, (-)*šʹkọ:dit* (-)*šʹkọ:dn̥*, (-)*tʹla:čt* (-)*tʹla:čn̥*, (-)*ʹtu̯o:čt* (-)*ʹtọ:čn̥*, (-)*tʹrọ:st* (-)*tʹrọ:sn̥*, (-)*ʹva:dit* (-)*ʹva:dn̥*, (-)*ʹvejst*/(-)*ʹvọ:jstº* (-)*ʹvọ:zn̥*;

– končnico *-ɱ̥* najdemo v položaju za zvočnikoma *l*, *r*, zapornikoma *b*, *p* in za šumevci,[10] npr. (-)*ʹbẹ:lt* (-)*ʹbẹ:lɱ̥*, (-)*ʹcẹ:pt* (-)*ʹcẹ:pɱ̥*, (-)*gʹra:pt* (-)*gʹra:bɱ̥*, (-)*xʹva:lt* (-)*xʹva:lɱ̥*, *kelʹna:rt kelʹna:rɱ̥*, (-)*kʹrọ:št* (-)*kʹrọ:žɱ̥*, (-)*ʹkupt* (-)*ʹkupɱ̥*, (-)*ʹkurt* (-)*ʹkurɱ̥*, (-)*ʹlupt* (-)*ʹlupɱ̥*, (-)*ʹmẹ:rt* (-)*ʹmẹ:rɱ̥*, (-)*ʹmu̯o:ltº* (-)*ʹmọ:lɱ̥*, *oʹbẹ:st oʹbẹ:sɱ̥*, (-)*ʹpult* (-)*ʹpulɱ̥*, (-)*ʹrušt* (-)*ʹrušɱ̥*, (-)*sʹku̯o:čtº* (-)*sʹkọ:čɱ̥*, (-)*sʹmilt* (-)*sʹmilɱ̥*, (-)*šʹkilt* (-)*šʹkilɱ̥*, (-)*šnọʹfirt* (-)*šnọʹfirɱ̥* ‘stikati’, (-)*tʹrẹ:št* (-)*tʹrẹ:šɱ̥*, (-)*ʹtult* (-)*ʹtulɱ̥*, (-)*ʹvu̯o:lt* (-)*ʹvọ:lɱ̥*, *zasʹtọ:pt zasʹtọ:pɱ̥* ‘razumeti’, (-)*ʹžult* (-)*ʹžulɱ̥*;

– končnico *-m* imajo samo glag., ki imajo v nedol. končaj *-a:u̯t* < *-áviti*, npr. *ʹba:u̯t se ʹba:u̯m se*, (-)*ʹda:u̯t* (*se*) (-)*ʹda:u̯m* (*se*), *-ʹja:u̯t -ʹja:u̯m*, *naʹba:u̯t naʹba:u̯m* ‘kupiti’, *pʹra:u̯t pʹra:u̯m* ‘govoriti’, *-pʹra:u̯t -pʹra:u̯m*, (-)*sʹta:u̯t* (-)*sʹta:u̯m*, (-)*zdʹra:u̯t* (-)*zdʹra:u̯m*;

– nereducirana končnica *-im* se nahaja v položaju za *f*, *m*, *n* (tudi za soglasniško skupino, ki se končuje na *l*), npr. (-)*bʹra:nt* (-)*bʹra:nim*, (-)*ʹgọ:nt* (*se*)º (-)*ʹgọ:nim* (*se*), (-)*xʹra:nt* (-)*xʹra:nim*, (-)*ʹlu̯o:mtº* (-)*ʹlọ:mim*, (-)*ʹmẹ:nt* (*se*) (-)*ʹmẹ:nim* (*se*) ‘pogovarjati (se)’, (-)*ʹmisl̥t* (-)*ʹmislim*, *ʹra:nt ʹra:nim*, (-)*tʹrọ:ft* (-)*tʹrọ:fim* ‘zadeti’, (-)*ʹži̯e:nt* (*se*)º (-)*ʹžẹ:nim* (*se*) 1. ‘oženiti se’, 2. ‘omožiti se’.

a) V nedol. priponi *i* večinoma onemi; ohranjen je le v položaju za *d*, *t* (npr. *bʹlọ:dit*, *ʹčutit*). V večini primerov (razen v položaju za *f*, *m*, *n*) se je *i* reduciral tudi v sed. priponi; obdržal se je le v 2. os. ed. (npr. *ʹxó:diš*). Pri glag., ki se jim osnova končuje na *d* ali *t*, pride po izgubi *i* v glag. priponi 2. os. dv., mn. sed. in vel. do podvajanja soglasnika *t*, npr. *ʹxó:tta ʹxó:tte*, *mʹla:tta mʹla:tte*.

[9] V zgornjesavinjskem zadrečkem govoru te diferenciacije ne poznajo: *bʹłọ:dẹt bʹłọ:dẹm*, *ʹcẹ:pẹt ʹcẹ:pẹm*, *ʹdå:vẹt ʹdå:vẹm*, *ʹgu̯o:nẹt ʹgu̯o:nẹm*.

[10] Vzrok za to bi lahko bil v pomenskem razlikovanju med prid. in glag. oblikami, npr. *oʹkusn̥* : *oʹkusɱ̥*, *zasʹlužn̥* : *sʹlužɱ̥*.

Slavistična revija (https://srl.si) je ponujena pod licenco
Creative Commons, priznanje avtorstva 4.0 international.
URL https://srl.si/sql_pdf/SRL_2003_1_1.pdf | DOST. 26/04/24 13.32

b) Precej glag. tega tipa doživi kakovostno samoglasniško premeno: (-)*ʹxu̯o:dit* (-)*ʹxǫ́:dn̥*, (-)*ʹlu̯o:mt* (-)*ʹlǫ́:mim*, (-)*ʹmu̯o:lt* (-)*ʹmǫ́:ln̥*, (-)*ʹnu̯o:st* (-)*ʹnǫ́:sn̥*, (-)*pʹru̯o:st* (-)*pʹrǫ́:sn̥*, (-)*sʹku̯o:čt* (-)*sʹkǫ́:čm̥*, (-)*ʹtu̯o:čt* (-)*tǫ́:čn̥*, (-)*ʹvu̯o:lt* (-)*ʹvǫ́:ln̥*, (-)*ʹžje:nt* (*se*) (-)*ʹžė́:nim* (*se*). Glag. *lomiti* pozna poleg nedol. (*z*)*ʹlu̯o:mt* (NeprA4) tudi obliko (*z*)*ʹla:mat* (NeprA1); oblike del. *-l* so (*z*)*ʹla:mu* (*z*)*ʹla:mala* (*z*)*ʹla:mal*, del. *-n* pa *zʹla:man*.

c) Nekaj glag. (označenih z °), ki so prešli v ta tip po umiku naglasa v nedol., je v del. *-l* ž. sp. ed. (večinoma pa tudi v m. sp. mn.) ohranila staro naglasno mesto (npr. *xǫʹdila*, *voʹzila*; *xǫʹdil*, *voʹzil* itd.),[11] zato jih uvrščam v posebni premični tip Pr(c)A4. Vendar pa se med mlajšimi govorci vedno bolj uveljavljajo umično naglašene oblike (*ʹxǫ́:dla ʹxǫ́:dl̥*, *ʹnǫ́:sla ʹnǫ́:sl̥* ipd.),[12] analogične po sed. oblikah. Glede na to jih upoštevam tudi v tipu NeprA4. Na težnjo po prevladi nepremičnega tipa kažejo podobni glag., prevzeti iz knjižnega jezika (*nasʹtǫ́:pu nasʹtǫ́:pla nasʹtǫ́:pl̥*).

č) *l* je pri del. *-l* m. sp. ed. skupaj s samoglasnikom pred seboj prešel v *-u* (< *-il*): *ʹxu̯o:du*. Ker pri del. *-l* ž. sp. ed. *i*-jevska pripona onemi (*ʹkupla*), pride pri del., katerih sed. osnova se končuje na *-l*, do podvajanja tega soglasnika (*ʹtulla*). Glag., ki imajo v nedol. končnico *-a:u̯t* < *-áviti*, v sed. pa *-m* (*zdʹra:u̯t zdʹra:u̯m*), imajo v del. *-l* m. sp. mn. namesto končnice *-l̥* končnico *-l* (*zdʹra:u̯l*). Posebni so del. *-l* glag. *misliti*: *ʹmislu*, *ʹmislala*/*ʹmisnala*, *ʹmislal*/*ʹmisnal*; verjetno so te oblike nastale po analogiji glag. iz NeprA5.

d) Drugi glag. tega tipa imajo premene končnega korenskega soglasnika v del. *-n*. *p*, *b*, *f*, *l*, *m*, *v*, ki dajo v knjižnem jeziku *plj*, *blj*, *flj*, *lj*, *mlj* in *vlj*, preidejo v govoru zaradi otrditve *Í* > *l* v *pl*, *bl*, *fl*, *l*, *ml* in *vl* (npr. *ʹcė:pt* – *ʹcė:plen*, *pǫʹbẹ:lt* – *pǫʹbẹ:len*, *pǫgʹra:pt* – *pǫgʹra:blen*, *nasʹta:u̯t* – *nasʹta:u̯len*), *ń* pa preide v *j* (*xʹra:nt* – *xʹra:jen* ‘spravljen’). Kot v knjižnem jeziku pa imamo premene *r* > *rj* (*sʹkurt* – *sʹkurjen*), *s* > *š* (*oʹbẹ:st se* – *oʹbẹ:šen*), *z* > *ž* (*poʹvejst*/*poʹvǫ:jst* – *poʹvǫ:žen*).

1.1.1.5 Glagoli na **-(n)iti-(n)em** – *dvígniti dvígnem* – tip NeprA5

nedol. = nam. (dov.)	sed. (1. ed., 1. dv.)	vel. (2. ed., 2. mn.)	del. *-l* (m. in ž. sp.)	del. *-n*/*-t* (m. in ž. sp.)
u̯z'dignat	*u̯z'dignem*	*u̯z'dign̥*	*u̯z'dignu*	*u̯z'digjen*
	u̯z'dignema	*u̯z'dign̥te*	*u̯z'dign̥la*	*u̯z'digjena*

Naglasni tip NeprA5 predstavljajo glag., ki imajo v knjižnem jeziku nedol. pripono *-ni-*, v narečju pa reducirano pripono *-n-* (v položaju pred samoglasnikom, npr. *poʹrint*) oz. *-n̥-* (v položaju pred soglasnikom, npr. *ʹbərcn̥t*), pogosta pa je tudi pripona *-na-*

[11] V. Kralj (1962) ima zapisane samo oblike *noʹsila noʹsil*. Obliko *nuʹsila* ima tudi Motnik.

[12] Obliko z naglasom na osnovi imajo srednještajerski govori: *ʹxǫ:dla ʹxǫ:dl̥* (Gaberje), *ʹxǫ:dla* (Vojnik) in zgornjesavinjski govori: *ʹxǫ́:dła* (Zadrečka dolina), od srednjesavinjskih pa Prebold: *ʹxǫ:dla*.

Slavistična revija (https://srl.si) je ponujena pod licenco
Creative Commons, priznanje avtorstva 4.0 international.
URL https://srl.si/sql_pdf/SRL_2003_1_1.pdf | DOST. 26/04/24 13.32

(npr. *uz'dignat*).[13] Pri vseh glag. tega tipa sta v rabi obe glag. priponi nedoločnika. Zapisala sem le tisto, ki je bolj pogosta oz. običajnejša. Po tem vzorcu gredo: *'bərcn̯t 'bərcnem, 'butn̯t 'butnem, 'cukn̯t 'cuknem, do'tekn̯t do'teknem,* (-)*'dərgnat* (-)*'dərgnem,* (-)*'fərkn̯t* (-)*'fərknem, -'gərnat -'gərnem,* (-)*'ma:xn̯t* (-)*'ma:xnem,* (-)*'migṇ̯t* (-)*'mignem, 'na:gṇ̯t 'na:gnem,* (-)*o'bərnat* (-)*o'bərnem, o'dexn̯t o'dexnem, 'o:fnat 'o:fnem* 'odpreti', (-)*'pixn̯t,* (-)*'pixnem,* (-)*'piknat* (-)*'piknem* 'pičiti', *'pó:kn̯t 'pó:knem* 'počiti', *pok'lé:knat pok'lé:knem,* (-)*'rint* (-)*'rinem, -'meknat -'meknem, s'po:u̯nat* (*se*) *s'po:u̯nem* (*se*) 'spomniti (se)', *š'puknat š'puknem, -'té:gnat -'té:gnem,* (-)*'tisn̯t* (-)*'tisnem, u'ga:sn̯t u'ga:snem, u'šipnat u'šipnem* 'uščipniti', *-'tekn̯t -'teknem, u'tixn̯t u'tixnem,* (-)*'tó:nat* (-)*'tó:nem,* (-)*u̯z'dignat* (-)*u̯z'dignem,* (-)*'vərnat* (-)*'vərnem, -'gint -'ginem, -'mərznat -'mərznem* idr.

a) Vel. oblike imajo samo reducirano pripono *-n-* oz. *-n̯-*: *po'rin*(*te*), *uz'digṇ̯*(*te*), medtem ko imajo del. *-l* ž. sp. ed. in m. sp. mn. obe priponi: reducirano *-n-/-n̯-* (*po'rinla, uz'digṇ̯la*) in nereducirano *-na-* (*o'bərnala, 'piknala*; *o'bərnal, 'piknal*).[14] Večina del. *-l* ž. sp. ed. ima mesto naglasa po sed. obliki (npr. *o'bərnem – o'bərnala*). Oblike z ohranjenim starim naglasnim mestom (*okre'nila, zakle'nila*) sem uvrstila v posebni premični tip Pr(c)A4. Redki del. *-l* m. sp. ed. poznajo tudi kakovostno samoglasniško premeno (*u'tó:nat – u'tu̯o:nu*).

b) Glag. tega tipa doživijo premeno končnega korenskega soglasnika v trpnem del. *-n* (*ń* preide v *j*): *o'bərnat – o'bərjen, 'o:fnat – 'o:fjen, uz'dignat – uz'digjen*.

1.1.1.6 Glagoli na **-eti -im** – *víd̯eti víd̯im* – tip NeprA6

nedol. = nam.	sed. (1. ed., 1. dv.)	vel. (2. ed., 2. mn.)	del. *-l* (m. in ž. sp.)	del. *-n/-t* (m. in ž. sp.)
'videt	*'vidn̯*[15]	*(g)'le:j*	*'vidu*	*'vidn̯*
	'vidma	*(g)'le:jte*	*'vidla*	*'vidna*

Temu tipu ustreza le glag. *'videt 'vidn̯* z naslednjimi oblikami:

Zaradi osnove, ki se končuje na *d*, pride po izgubi glag. pripone *-i-* (ta se je obdržala le v 2. os. ed.) v sed. 2. in 3. os. dv. ter 2. os. mn. do prilikovanja po zvenečnosti: *'vitta 'vitte*. Glag. *videti* (NeprA6) ima vel. obliko *(g)'le:j* (kot glag. *gledati*). Take oblike vel. ima tudi večina atematskih glag. (gl. točke 2.2, 2.5 in 2.6).

[13] Ta pripona je značilnejša za srednještajerske govore: *pu'te:gnat, vz'de:i̯gnat* (Šmarje pri Jelšah); *'su:nat, uz'di:gnat* (Vojnik). Ostali srednjesavinjski govori (Motnik, Polzela, Prebold, Preserje in Vransko) poznajo le oblike z *-n̯t-* (*u̯z'digṇ̯t*), zgornjesavinjski zadrečki govor pa ima različne pripone: *-n̯t'-, -ɛ̯n't'-* oz. *-ən't'-* (*'ba:rcɛ̯n't', 'but'n̯t', d'vigən't'*).

[14] Take oblike imajo srednještajerski govori: *po'tẹ:gnal, s'ti:snal, u'ki:nal* (Gaberje); *'su:nal* (Vojnik).

[15] Tu imamo *n̯* kot pri glag. na **-iti -im** (NeprA4) v položaju za *d*; Polzela in Preserje imata *ṇ*: *'vidṇ̯*.

Slavistična revija (https://srl.si) je ponujena pod licenco
Creative Commons, priznanje avtorstva 4.0 international.
URL https://srl.si/sql_pdf/SRL_2003_1_1.pdf | DOST. 26/04/24 13.32

1.1.1.7 Glagoli na ***-iti -em** – *<u>*kráditi krádem*</u> – tip NeprA8

nedol. = nam.	sed. (1. ed., 1. dv.)	vel. (2. ed., 2. mn.)	del. *-l* (m. in ž. sp.)	del. *-n*/*-t* (m. in ž. sp.)
k'ra:dit	*k'ra:dem*	*k'ra:t*	*k'ra:du*	*uk'ra:den*
	k'ra:dema	*k'ra:tte*	*k'ra:dla*	*uk'ra:dena*

To skupino tvorijo glag., ki so prešli iz NeprC10 in NeprC13 zaradi nedol. oblike, nastale analogično po sed.:[16]

Popolnoma je prešel v nov tip na ***-iti -em** le glag. *doˊpa:dit se doˊpa:dem se* ‘biti všeč’, ker nima dvojnice *doˊpa:st se*. Vsi ostali glag., ki gredo po tem tipu, imajo starejše dvojnice, npr. poleg *bˊle:dit bˊle:dem*, (-)*ˊbu̯o:dit* (-)*ˊbu̯o:dem*, (-)*gˊne:tit* (-)*gˊne:tem*, (-)*kˊra:dit* (-)*kˊra:dem* ‘krasti’, *-ˊme:tit -ˊme:tem*, (-)*ˊna:jdit* (-)*ˊna:jdem*, (-)*ˊpa:dit* (-)*ˊpa:dem*, (-)*pˊri̯e:dit* (-)*pˊri̯e:dem*, (-)*ˊra:stit* (-)*ˊra:stem*, *ˊri̯e:čit ˊri̯e:čem* tudi *bˊle:st*, (-)*ˊbu̯o:st*, (-)*gˊne:st*, (-)*kˊra:st* itd., zato jih uvrščam še v tip NeprC10 ali NeprC13.

1.1.2 Naglas **je** neposredno pred *-ti* in *-m* – naglasni tip NeprB

1.1.2.1 Glagoli na **-áti -ám** – <u>*ravnáti ravnám*</u> – tip NeprB1

nedol. = nam. (nedov.)	sed. (1. ed., 1. dv.)	vel. (2. ed., 2. mn.)	del. *-l* (m. in ž. sp.)	nedol. (dov.)	del. *-n*/*-t* (m. in ž. sp.)
ra u̯'na:t	*ra u̯'na:m*	*ra u̯'na:j*	*ra u̯'na:u̯*	*zra u̯'na:t*	*zra u̯'na:n*
	ra u̯'na:ma	*ra u̯'na:jte*	*ra u̯'na:la*		*zra u̯'na:na*

Tako še: (-)*baranˊta:t* (-)*baranˊta:m*, (-)*bezˊla:t* (-)*bezˊla:m*, (-)*ˊda:t* (-)*ˊda:m*, (-)*diu̯ˊja:t* (-)*diu̯ˊja:m*, (-)*gaˊra:t* (-)*gaˊra:m*, (-)*gọlˊfa:t* (-)*gọlˊfa:m*, (-)*jecˊla:t* (-)*jecˊla:m*, (-)*konˊča:t* (-)*konˊča:m*, *kọšˊta:t kọšˊta:* ‘stati’, (-)*kozˊla:t*º (-)*kozˊla:m*, (-)*kožuˊxa:t* (-)*kožuˊxa:m*, (-)*mečˊka:t* (-)*mečˊka:m*, (-)*mexˊča:t* (-)*mexˊča:m*, (-)*pacˊka:t* (-)*pacˊka:m*, (-)*seˊsa:t* (-)*seˊsa:m*, (-)*tepˊta:t* (-)*tepˊta:m*, *veˊla:t veˊla:m*, (-)*zˊna:t* (-)*zˊna:m*, (-)*žgečˊka:t*º (-)*žgečˊka:m*.

a) V to skupino sem uvrstila tudi glag. (označene z º), ki imajo v del. *-l* m. sp. ed. redkejšo dvojnico z naglasom na osnovi: *kozˊla:u̯/ˊku̯o:zlu*, *žgečˊka:u̯/ˊžgẹ:čku*.[17]

[16] Oblike, analogične po sed. osnovi, uporabljajo predvsem mlajši govorci. Poznajo jih tudi ostali srednjesavinjski in srednještajerski govori: *bˊri̯e:dit, pˊli̯e:dit* (Preserje, Vransko); *ˊna:jdit* (Motnik, Vojnik); *kˊra:dit* (Gaberje).

[17] Zgornjesavinjski zadrečki govor pozna samo oblike z naglasom na osnovi: *baˊrəntọ, ˊbẹ̯ˊlọ, ˊdẹ̯u̯ọ, ˊgå:lfọ, ˊgå:rọ* itd.

Slavistična revija (https://srl.si) je ponujena pod licenco
Creative Commons, priznanje avtorstva 4.0 international.
URL https://srl.si/sql_pdf/SRL_2003_1_1.pdf | DOST. 26/04/24 13.32

1.1.2.2 Glagoli na **-áti -ím** – *spáti spím* – tip NeprB2

nedol. = nam. (nedov.)	sed. (1. ed., 1. dv.)	vel. (2. ed., 2. mn.)	del. *-l* (m. in ž. sp.)	nedol. (dov.)	del. *-n/-t* (m. in ž. sp.)
s'pa:t	*s'pim*	*s'pi*	*s'pa:u̯*	*zas'pa:t*	*zas'pa:n*
	s'pima	*s'pite*	*s'pa:la*		*zas'pa:na*

Tako še: *ʼba:t se boʼjim se, dərʼža:t dərʼžim, smeʼja:t se smeʼjim se, sʼta:t stoʼjim.*

a) Sem spadajo predvsem glag. z enozložno obliko v nedol.; večzložni imajo poleg dolge oblike nedoločnika večinoma tudi kratke, ki jih uporabljajo predvsem govorci starejše generacije (npr. *beʼža:t/ʼbe:žat beʼžim*), zato so uvrščeni v premični naglasni tip Pr(a)2. Glag. *ʼba:t se, smeʼja:t se* in *sʼta:t* imajo vel. končnice s končnim *-j*: *ʼbọ:j se, sʼme:j se, sʼtọ:j*. Izjema je glag. *sʼpa:t,* ki ima vel. obliko *sʼpi*.

1.1.2.3 Glagoli na **-áti -êm** – *žgáti žgêm* – tip NeprB3

nedol. = nam. (nedov.)	sed. (1. ed., 1. dv.)	vel. (2. ed., 2. mn.)	del. *-l* (m. in ž. sp.)	nedol. (dov.)	del. *-n/-t* (m. in ž. sp.)
ž'ga:t	*ž'ge:m*	*ž'gi*	*ž'ga:u̯*	*zaž'ga:t*	*zaž'ga:n*
	ž'ge:ma	*ž'gite*	*ž'ga:la*		*zaž'ga:na*

Tako še glag. *-ťka:t -ťke:m.*

1.1.2.4 Glagoli na **-éti -êm** – *odpéti odpnêm* – tip NeprB7

nedol. = nam. (nedov.)	sed. (1. ed., 1. dv.)	vel. (2. ed., 2. mn.)	del. *-l* (m. in ž. sp.)	del. *-n/-t* (m. in ž. sp.)
ot'pẹ:t	*otp'ne:m*	*otp'ni*	*ot'pẹ:u̯*	*ot'pẹ:t*
	otp'ne:ma	*otp'nite*	*ot'pẹ:la*	*ot'pẹ:ta*

Tako še glag. na *-ʼčẹ:t in -ʼpẹ:t*: *zaʼčẹ:t začʼne:m, zaʼpẹ:t zapʼne:m* itd.

1.1.2.5 Glagoli na **-éti -ém** – *méti smém* – podtip NeprB7
Ta tip predstavlja samo glag. (*ne*) *smeti* z naslednjimi oblikami:

nedol. = nam. (nedov.)	sed. (1. ed., 1. dv.)	vel. (2. ed., 2. mn.)	del. *-l* (m. in ž. sp.)	del. *-n/-t* (m. in ž. sp.)
/	*s'mẹ:m*	/	*s'mẹ:u̯*	/
	s'mẹ:ma	/	*s'mẹ:la*	/

Slavistična revija (https://srl.si) je ponujena pod licenco
Creative Commons, priznanje avtorstva 4.0 international.
URL https://srl.si/sql_pdf/SRL_2003_1_1.pdf | DOST. 26/04/24 13.32

1.1.3 Naglas **je** neposredno pred *-ti* oz. *-či* in **ni** neposredno pred *-m* – tip NeprC
A) Samoglasnik pred *-ti*
1.1.3.1 Glagoli na **-éti -em** – *štéti štêjem* – tip NeprC7

nedol. = nam. (nedov.)	sed. (1. ed., 1. dv.)	vel. (2. ed., 2. mn.)	del. *-l* (m. in ž. sp.)	nedol. (dov.)	del. *-n/-t* (m. in ž. sp.)
š'tė:t	*š'te:jem*	*š'te:j*	*š'tė:u̯*	*preš'tė:t*	*preš'tė:t*
	š'te:jema	*š'te:jte*	*š'tė:la*		*preš'tė:ta*

Glag. z različno osnovo v nedol. in sed. so še: (-)*g′rẹ:t* (-)*g′re:jem*, *-′jė:t -′ja:mem*, (-)*k′lẹ:t* (-)*k′le:jem*,[18] (-)*′pẹ:t* (-)*′pu̯o:jem*,[19] (-)*p′lė:t* (-)*p′le:jem*, (-)*u′zė:t* (-)*u′za:mem*.[20]
a) Vel. se pri teh glag. precej razlikujejo: v ed. imajo naglašeni končaj *-e:j* (*g′re:j*, *p′le:j*, *š′te:j*) ali *-ø* (< *i*): *u′je:m*, *u′zi̯e:m*, *vər′je:m*. Posebnost je glag. *peti*, ki ima obliko vel. *′pu̯o:j*, del. *-l ′pė:u̯*, ž. sp. ed. in m. sp. mn. pa *′pu̯o:jala ′pu̯o:jal* (toda dov. *za′pẹ:l*).

1.1.3.2 Glagoli na **-íti -(j)em** – *ubíti ubíjem* – tip NeprC8

nedol. = nam. (dov.)	sed. (1. ed., 1. dv.)	vel. (2. ed., 2. mn.)	del. *-l* (m. in ž. sp.)	nedol. (nedov.)	del. *-n/-t* (m. in ž. sp.)
u'bit	*u'bijem*	*u'bi(j)*[21]	*u'biu̯*	*u'bijat*	*u'bit*
	u'bijema	*u'bite*	*u'bila*		*u'bita*

Po tem tipu gredo še: *-′bit -′bijem*, *-′lit -′lijem*, *-k′rit -k′rijem*, *-′mit -′mijem*, (-)*′pit* (-)*′pijem*, *-po′čit se -po′čijem se*, *-′šit -′šijem*, (-)*u̯′pit* (-)*u̯′pijem*, *-′vit -′vijem*.

1.1.3.3 Glagoli na **-úti -(j)em** – *obúti obújem* – tip NeprC9

nedol. = nam. (dov.)	sed. (1. ed., 1. dv.)	vel. (2. ed., 2. mn.)	del. *-l* (m. in ž. sp.)	nedol. (nedov.)	del. *-n/-t* (m. in ž. sp.)
ọ'but	*ọ'bujem*	*ọ'buj*	*ọ'bu*	*ọ'buvat*	*ọ'but*
	ọ'bujema	*ọ'bujte*	*ọ'bula*		*ọ'buta*

Po tem tipu gredo še: (-)*′čut* (-)*′čujem* ‘slišati’, *-′sut -′sujem*, *se′zut se′zujem*.

[18] Ta oblika izvira iz nedol. Poznajo jo tudi v Vojniku, medtem ko imajo ostali srednještajerski govori (Šmarje pri Jelšah, Žusem) in srednjesavinjski govori (Motnik, Vransko) obliko *′ko:u̯nem*, zgornjesavinjski (Spodnje Kraše) pa *′ko:nẹm*.
[19] V. Kralj (1961) ima zapisani le obliki *′pu̯o:jat ′pu̯o:jam*.
[20] Nekatere sed. oblike imajo še dvojnico, analogično po nedol. (*u′ze:mem*), ki je značilna tudi za srednještajersko narečje. V. Kralj (1962) ima zapisani obe obliki: *u′za:mem* in *u′zi̯e:mem*.
[21] V vel. pogosto pride do asimilacije skupine *ij* > *i*, npr. *po′pi*, *za′li*.

Slavistična revija (https://srl.si) je ponujena pod licenco
Creative Commons, priznanje avtorstva 4.0 international.
URL https://srl.si/sql_pdf/SRL_2003_1_1.pdf | DOST. 26/04/24 13.32

B) Soglasnik pred *-ti*

1.1.3.4 Glagoli na **-áSti** – *pásti pásem* – tip NeprC10

nedol. = nam. (nedov.)	sed. (1. ed., 1. dv.)	vel. (2. ed., 2. mn.)	del. *-l* (m. in ž. sp.)	nedol. (dov.)	del. *-n*/*-t* (m. in ž. sp.)
'pa:st	*'pa:sem*	*'pa:s*	*'pa:su*	*na'pa:st*	*na'pa:sen*
	'pa:sema	*'pa:ste*	*'pa:sla*		*na'pa:sena*

Po tipu NeprC10 gredo še: (-)*k′ra:st* (-)*k′ra:dem* 'krasti', (-)*′na:jt* (-)*′na:jdem*,[22] (-)*′pa:st* (-)*′pa:dem*, (-)*′ra:st* (-)*′ra:stem*.

a) Večina teh nedol. pozna tudi dvojnice, ki so nastale analogično po sed.: (-)*k′ra:dit*, (-)*′na:jdit*, (-)*′pa:dit*, (-)*′ra:stit*). Te so novejšega izvora in jih uvrščam v tip NeprA8.[23] Glag. *najti* ima lahko sed. osnovo tudi v del. *-l*: *′na:jdu ′na:jdla ′na:jdl̥*.

b) Pri glag., ki se jim osnova končuje na *d* ali *t*, pride v vel. 2. os. dv. in mn. po izgubi glag. pripone *-i-* do prilikovanja po zvenečnosti (npr. *k′ra:tta k′ra:tte*). V del. *-l* m. sp. ed. je *l* skupaj s samoglasnikom pred seboj prešel v *-u* (< *-el*): *k′ra:du*. V del. *-l* za ž. sp. ed. in m. sp. mn. sta skupini *-dl-* in *-tl-* ohranjeni: *k′ra:dla k′ra:dl̥*, *′ra:stla ′ra:stl̥*.[24] Pri del. *-n* se je skupina *šč* asimilirala v *š*, npr. *pu′ra:šen* 'poraščen'.

1.1.3.5 Glagoli na **-íSti** – *stríči strížem* – tip NeprC11

nedol. = nam. (nedov.)	sed. (1. ed., 1. dv.)	vel. (2. ed., 2. mn.)	del. *-l* (m. in ž. sp.)	nedol. (dov.)	del. *-n*/*-t* (m. in ž. sp.)
st'rišt[25]	*st'rižem*	*st'riš*	*st'rigu*	*ust'rišt*	*o̯st'rižen*
	st'rižema	*st'rište*	*st'rigla*		*o̯st'rižena*

V tip NeprC11 spada še glag. (-)*g′rist* (-)*g′rizem*, ki v del. *-n* doživi premeno končnega korenskega soglasnika *z* > *ž*: *po̯g′rižen*.

1.1.3.6 Glagoli na **-éSti** ali **-óSti** – *vréči vŕžem*, *tólči tólčem* – tip NeprC12

nedol. = nam. (nedov.)	sed. (1. ed., 1. dv.)	vel. (2. ed., 2. mn.)	del. *-l* (m. in ž. sp.)	nedol. (dov.)	del. *-n*/*-t* (m. in ž. sp.)
u̯'rė:čt[26]	*'vəržem*	*'vərš*	*'vərgu*	*zau̯'rė:čt*	*za'vəržen*
	'vəržema	*'vəršte*	*'vərgla*		*za'vəržena*

[22] Starejši govorci govorijo še *′nejt ′ne̯:jdem ′ne̯:jdu* itd.; tako tudi V. Kralj (1962).

[23] Zgornjesavinjski zadrečki govor pozna npr. samo obliko *k′ra:st*.

[24] Sklop *tl*/*dl* pa se v srednještajerskih govorih ni ohranil: *k′rå:ła, p′re:ła, pu′mie̯:ła* (Šmarje pri Jelšah); *′je:ła* (Žusem).

[25] V. Kralj (1961) ima zapisano obliko *st′ričt*, ki je izpričana tudi za zgornjesavinjski zadrečki govor (*ust′rəčt*).

[26] Mlajša generacija uporablja obliko *′vəršt*, analogično po sed.; *′va:ršt* imajo tudi v zgornjesavinjskem (Zadrečka dolina) in srednještajerskem narečju (Šmarje pri Jelšah).

Slavistična revija (https://srl.si) je ponujena pod licenco
Creative Commons, priznanje avtorstva 4.0 international.
URL https://srl.si/sql_pdf/SRL_2003_1_1.pdf | DOST. 26/04/24 13.32

Po tipu NeprC12 gredo še: (-)*ʹlė:čt* (-)*ʹlė:žem*, (-)*ʹle:jst* (-)*ʹle:jzem*, (-)*ʹmọ:u̯st* (-)*ʹmọ:u̯zem*, (-)*ọbʹle:jčt* (-)*ọbʹle:jčem*, (-)*ʹsė:st* (-)*ʹsė:dem*, *sʹle:jčt sʹle:jčem* ‘sleči’, (-)*stʹrė:št*[27] (-)*stʹrė:žem*, (-)*ʹtọ:u̯čt* (-)*ʹtọ:u̯čem*, (-)*tʹrė:st* (-)*tʹrė:sem*, (-)*u̯ʹle:jčt* (-)*u̯ʹle:jčem* ‘vleči’, (-)*ʹzė:pst* (-)*ʹzė:be*.

a) Vel. oblik kot npr. *strezi*, *vleci* govor ne pozna; analogično po sed. so nastale oblike *sʹlẹ:č se*, *stʹrẹ:š*, *u̯ʹle:jč*, *ʹvarš*. Pri del. oblikah m. sp. ed. je *l* skupaj s samoglasnikom pred seboj prešel v *-u* (< *-el*): *ʹvərgu*. Poznajo premeno *č* > *k*/*g*: *ʹlė:čt uʹlė:gu*, *ọbʹle:jčt ọbʹle:jku*, *stʹrė:št stʹrė:gu*, *ʹtọ:u̯čt ʹtọ:u̯ku*, *u̯ʹle:jčt u̯ʹle:jku* ‘vleči’, *u̯ʹrė:čt ʹvə:rgu* (gl. še NeprC13). Posebne so nekatere oblike del. *-l* in *-n* s prehodnim *j*: *ọbʹle:jku ọbʹle:jkla ọbʹle:jčen*, *u̯ʹle:jku u̯ʹle:jkla* itd.

1.1.3.7 Glagoli na **-êSti** ali **-ôSti** – *nêsti nêsem*, *bôsti bôdem* – tip NeprC13

nedol. = nam. (nedov.)	sed. (1. ed., 1. dv.)	vel. (2. ed., 2. mn.)	del. *-l* (m. in ž. sp.)	nedol. (dov.)	del. *-n*/*-t* (m. in ž. sp.)
ˈn̯e:st	*ˈn̯e:sem*	*ˈn̯e:s*	*ˈnė:su*	*pərˈn̯e:st*	*pərˈn̯e:šen*
	ˈn̯e:sema	*ˈn̯e:ste*	*ˈn̯e:sla*		*pərˈn̯e:šena*

Po tem tipu gredo še: *bʹle:st bʹle:dem*, (-)*ʹbu̯o:st* (-)*ʹbu̯o:dem*, (-)*gʹne:st* (-)*gʹne:tem*, *-ʹme:st -ʹme:tem*, (-)*ʹp̯e:čt* (-)*ʹp̯e:čem* ‘peči’, (-)*pʹle:st* (-)*pʹle:tem* ‘plest’, (-)*pʹr̯e:st* (-)*pʹr̯e:dem*, *ʹr̯e:čt ʹr̯e:čem*, (-)*ʹt̯e:čt* (-)*ʹt̯e:če* ‘teči (samo za tekočine)’, (-)*ʹte:pst* (-)*ʹte:pem*.

a) Tudi v tej skupini obstajajo nedol. dvojnice (npr. *bʹle:dit*, (-)*ʹbu̯o:dit*), ki so nastale analogično po sed. Te so značilne predvsem za mlajše govorce in jih zato uvrščam v NeprA8.[28] Nedov. teh glag. so npr. *naʹta:kat*, *preʹna:šat*, *pọʹmẹ:tat* in so uvrščeni v tip NeprA1.

b) Nekateri od teh glag. imajo v vel. oblike, analogično po sed. (npr. *ʹp̯e:č*, *ʹr̯e:č*). Ker se glag. osnova konča na *d* ali *t*, pride v vel. do podvajanja soglasnika *t* v 2. os. dv. in mn. (npr. *ʹbu̯o:tta ʹbu̯o:tte*, *gʹne:tta gʹne:tte*). Pri del. m. sp. ed. je *l* skupaj s samoglasnikom pred seboj prešel v *-u* (< *-el*): *ʹnė:su*. Skupini *-dl-* in *-tl-* sta ohranjeni v del. *-l* za ž. sp. ed. in m. sp. mn.: *ʹbu̯o:dla ʹbu̯o:dl̥*, *pʹle:tla pʹle:tl̥*. Glag. doživijo premeno *č* > *k*/*g*: *ʹp̯e:čt ʹpė:ku*, *ʹr̯e:čt ʹrė:ku*, *ʹt̯e:čt ʹtė:ku* (gl. še NeprC12). Ti del. poznajo tudi kakovostno samoglasniško premeno: *ʹnė:su ʹn̯e:sla*, *ʹpė:ku ʹp̯e:kla*, *ʹrė:ku ʹr̯e:kla*, *ʹtė:ku ʹt̯e:kla*. Do umika naglasa (in ne podaljšave) je prišlo tudi v nekaterih del. *-n* m. sp. ed., npr. *ʹp̯e:čen*, *pərʹn̯e:šen*, *spʹr̯e:den*.

[27] V. Kralj (1961) ima zapisano obliko *stʹrė:čt*.

[28] V zgornjesavinjskem zadrečkem govoru ni dvojnic, analogičnih po sed.; imajo le *bʹl̥e:sʹt*, *ʹbu̯o:sʹt*, *bʹr̥e:sʹt*, *gʹn̥e:sʹt*. Tudi V. Kralj (1962) ima za Ložnico zapisane le oblike kot *pʹr̥e:st* itd.

Slavistična revija (https://srl.si) je ponujena pod licenco
Creative Commons, priznanje avtorstva 4.0 international.
URL https://srl.si/sql_pdf/SRL_2003_1_1.pdf | DOST. 26/04/24 13.32

1.1.4 Naglas **ni** neposredno pred *-ti* in **je** neposredno pred *-m* – tip NeprČ
1.1.4.1 Glagoli na **-ati -ém** – *povédati povém* – tip NeprČ3

nedol. = nam. (dov.)	sed. (1. ed., 1. dv.)	vel. (2. ed., 2. mn.)	del. *-l* (m. in ž. sp.)	del. *-n/-t* (m. in ž. sp.)
po'vė:dat/ po'vė:det[29]	*po'vė:m*	*po've:j*[30]	*po'vė:du*	*po'vė:dan*
	po'vė:ma	*po've:jte*	*po'vė:dla*	*po'vė:dana*

Po navedenem vzorcu gredo še ostale izpeljanke glag. *povedati*: *napo′vė:dat napo′vė:m*, *otpo′vė:dat otpo′vė:m*, *spo′vė:dat* (*se*) *spo′vė:m* (*se*).

1.1.4.2 Glagoli na **-eti -ém** – *védeti vém* – tip NeprČ7

nedol. = nam. (nedov.)	sed. (1. ed., 1. dv.)	vel. (2. ed., 2. mn.)	del. *-l* (m. in ž. sp.)	nedol. (dov.)	del. *-n/-t* (m. in ž. sp.)
'vė:det	*'vė:m*	*'ve:j**	*'vė:du*	*z'vė:det*	*za'vė:den*
	'vė:ma	*'ve:jte**	*'vė:dla*		*za'vė:dna*

Od predhodnega vzorca se navedeni razlikuje le po končnici v nedol. oz. nam. Oblike vel. so označene z *, ker se večinoma ne uporabljajo; vel. se ponavadi tvori s pomočjo naklonskih glag.: *′mọ:rš ′vė:det*; *je t′rė:ba ′vė:det* ipd.

1.2 Glagoli z naglasom na različnih zlogih (naglasni tip Pr)
1.2.1 Naglas na **različnih** zlogih v samem nedoločniku – tip Pr(a)
V govoru se je naglas že toliko ustalil, da naglasnih dvojnic za nedol. oblike ne poznajo več, zato se večina teh glag. uvršča v različne tipe skupine NeprA. Pojavljajo pa se nove po narečnem naglasnem umiku ali zaradi konkuriranja kratke in dolge oblike nedoločnika.

1.2.1.1 Glagoli na **-ati** in/tudi **-áti -am** – *zídati/zidáti zídam* – tip Pr(a)1
Prešli so v tip NeprA1: (-)*′zidat* (-)*′zidam*.

1.2.1.2 Glagoli na **-ati** in **-áti -ím** – *bežáti/bẽžati bežím* – tip Pr(a)2

nedol. = nam. (nedov.)	sed. (1. ed., 1. dv.)	vel. (2. ed., 2. mn.)	del. *-l* (m. in ž. sp.)	nedol. (dov.)
be'ža:t/ 'be:jžat	*be'žim*	*'be:jš*	*'be:jžu*	*zbe'ža:t/ z'be:jžat*
	be'žima	*'be:jšte*	*be'ža:la*	

[29] Morda imamo tu začetek analogije z glag. *védeti vém* (NeprČ7).
[30] Take oblike vel. ima tudi večina atematskih glag. (gl. 2.2, 2.5, 2.6).

Slavistična revija (https://srl.si) je ponujena pod licenco
Creative Commons, priznanje avtorstva 4.0 international.
URL https://srl.si/sql_pdf/SRL_2003_1_1.pdf | DOST. 26/04/24 13.32

Zaradi dolge (*beʹža:t*) in kratke (*ʹbe:jžat*) oblike nedol. so v premičnem naglasnem tipu naslednji glag. iz NeprB2: (-)*beʹža:t*/(-)*ʹbe:jžat* (-)*beʹžim*, *kleʹča:t*/*kʹl̥e:čat kleʹčim*, (-)*leʹža:t*/(-)*ʹl̥e:žat* (-)*leʹžim*, (-)*reʹža:t* (*se*)/ (-)*ʹr̥e:žat* (*se*) (-)*reʹžim* (*se*), *tiʹša:t*/*ʹtišat tiʹšim*.[31]

a) Tudi nekateri del. *-l* (zlasti m. sp. ed., včasih tudi mn.) imajo naglas na osnovi: *ʹbe:jžu ʹbe:jžala ʹbe:jžal*, *kʹl̥e:ču* (toda *kleʹča:la kleʹča:l*), *ʹl̥e:žu* (toda *leʹža:la leʹža:l*), *ʹtišu ʹtišal* (toda *tiʹšala*) ipd.

1.2.1.3 Glagoli na **-ati** in/tudi **-áti -em** – *vézati/vezáti vézem* – tip Pr(a)3

Prešli so v NeprA3: *ʹvė:zat ʹvė:žem*; sem se uvrščajo tisti glagoli, ki imajo poleg oblike z dolgim nedoločnikom in zato naglasom na priponi tudi starejšo dvojnico s kratko obliko nedoločnika in zato naglasom na osnovi: (-)*čeʹsa:t*/(-)*ʹčr̥e:sat* (-)*ʹčẹ:šem*, (-)*koʹpa:t*/(-)*ʹkọ:pat*[32] (-)*ʹkọ:plem* ‘kopáti’, (-)*meʹta:t*/(-)*ʹmr̥e:tat* (-)*ʹmė:čem*, (-)*peʹla:t*/(-)*ʹpr̥e:lat* (-)*ʹpė:lem*, (-)*pọsʹla:t*/(-)*ʹpọ:slat* (-)*ʹpọ:šlem*.[33]

a) Tudi posamezni del. *-l* m. sp. ed. imajo naglas na osnovi: *ʹpr̥e:lu* (redkeje tudi *peʹla:ụ*; toda *peʹla:la peʹla:l*), *ʹpo:slu* (tudi *pọsʹla:ụ*; toda *pọsʹla:la pọsʹla:l*). Nekateri od teh glag. poznajo tudi kakovostno samoglasniško premeno: *ʹkọ:pat ʹkó:plem*, *ʹpr̥e:lat ʹpė:lem*.

1.2.1.4 Glagoli na **-iti** in **-íti -im** – *brániti/braníti bránim* – tip Pr(a)4

Prešli so v NeprA4: *bʹra:nt bʹra:nim*.

1.2.1.5 Glagoli na **-iti** in **-íti -em** – *umákniti/umakníti umáknem* – tip Pr(a)5

Prešli so v NeprA5: *uʹma:kn̥t uʹma:knem*.

1.2.1.6 Glagoli na **-eti** in **-éti -ím** – *bedéti/bêdeti bedím* – tip Pr(a)6

Temu tipu ustreza le glag. *beʹdė:t*/*ʹbr̥e:det beʹdim*, ki ima poleg oblike z dolgim nedoločnikom (in naglasom na priponi) tudi starejšo dvojnico s kratko obliko nedoločnika (in naglasom na osnovi).[34]

1.2.1.7 Glagoli na **-sti** in tudi **stì** – *cvêsti* – tip Pr(a)13

Prešli so v Pr(č)B6: *cveʹtė:t cveʹti*.

---

[31] Oblike z naglasom na osnovi so starejše; oblike z naglasom na priponi so nastale kasneje, verjetno po analogiji z ostalimi glagoli z naglašenimi glag. priponami. Umično naglašene nedol. oblike poznajo še nekateri srednjesavinjski govori, npr. Preserje: *ʹlea:žat*; zgornjesavinjsko naročje: *ʹbẹ:jžat*, *ʹda:ržat*, *kʹl̥e:čat* (Zadrečka dolina); srednještajersko naročje pa ne: *leʹžå:t* (Šmarje pri Jelšah).

[32] Obliko s kratkim nedoločnikom pozna tudi zgornjesavinjsko naročje (Zadrečka dolina: *sʹkọ:pat*, *zaʹkọ:pọ*).

[33] Kratke oblike nedoločnika so starejše; V. Kralj (1961) ima zapisano le obliko *ʹčr̥e:sat*. Takšne oblike ima tudi zgornjesavinjsko naročje: *ʹčr̥e:sat*, *ʹpọ:sʹłat* (Spodnje Kraše) in deloma tudi srednještajersko *ʹčė:sat*, toda le *peʹłå:t*, *kọʹpå:t* (Šmarje pri Jelšah).

[34] Obliko z naglasom na osnovi ima tudi zgornjesavinjski zadrečki govor: *ʹbr̥e:det*.

Slavistična revija (https://srl.si) je ponujena pod licenco
Creative Commons, priznanje avtorstva 4.0 international.
URL https://srl.si/sql_pdf/SRL_2003_1_1.pdf | DOST. 26/04/24 13.32

1.2.2 Naglas na **različnih** zlogih nedoločnika in sedanjika – tip Pr(b)
1.2.2.1 Glagoli na **-áti -em** – *bráti bérem* – tip Pr(b)C3

nedol. = nam. (nedov.)	sed. (1. ed., 1. dv.)	vel. (2. ed., 2. mn.)	del. *-l* (m. in ž. sp.)	nedol. (dov.)	del. *-n/-t* (m. in ž. sp.)
b'ra:t	*'be:rem*	*'be:r*	*b'ra:u̯*	*preb'ra:t*	*b'ra:n*
	'be:rema	*'be:rte*	*b'ra:la*		*b'ra:na*

Po tem tipu gredo še: (-)*b′ra:t* (-)*′be:rem*, (-)*g′na:t* (-)*′že:nem*, *je′ma:t ′je:mlem*, (-)*k′la:t* (-)*′ko:lem*, (-)*o′ra:t* (-)*′o:rjem* ‘orati’, (-)*p′ra:t* (-)*′pe:rem*, (-)*s′ra:t* (*ga*) (-)*′sė:rjem* (*ga*), (-)*s′ta:t* (-)*s′ta:nem* ipd.

1.2.2.2 Glagoli na **-áti -(j)em** – *kupováti kupújem* – podtip Pr(b)C3

nedol. = nam. (nedov.)	sed. (1. ed., 1. dv.)	vel. (2. ed., 2. mn.)	del. *-l* (m. in ž. sp.)	nedol. (dov.)	del. *-n/-t* (m. in ž. sp.)
kup'va:t	*ku'pujem*	*ku'puj*	*ku'povu*	*'kupt*	*kup'le:n*
	ku'pujema	*ku'pujte*	*kup'va:la*		*kup'le:na*

Po tem tipu gre večina nedov. glag.: (-)*del′va:t* (-)*de′lujem*, (-)*ko′va:t* (-)*′kujem*, (-)*kuš′va:t* (-)*ku′šujem* ‘poljubljati’, *nadleg′va:t nadle′gujem*, *obrek′va:t obre′kujem*, *obisk′va:t obis′kujem*, (-)*reš′va:t* (-)*re′šujem*, *spraš′va:t spra′šujem*, *stan′va:t sta′nujem*, (-)*sveť va:t* (-)*sve′tujem*, *-mərz′va:t -mər′zujem*.

a) Nedol. lahko imajo tudi naglasne dvojnice: (-)*obrač′va:t*/(-)*obra′čovat* (-)*obra′čujem*, (-)*plač′va:t*/(-)*pla′čovat* (-)*pla′čujem*, *raskaz′va:t*/*raska′zovat raska′zujem*, *šeŋk′va:t*/*šeŋ′ka:vat šeŋ′kujem*, *uzdig′va:t*/*uzdi′govat uzdi′gujem*, *zmišle′va:t*/*zmiš′lovat zmiš′lujem*.[35] Posebni so del. *-l* nedov. glag., ki imajo dvojnice z umičnim naglasom (analogično po sed.): *ku′povu*, *pla′čovu*, *sta′novu*, *sve′tovu*; *ku′poval*, *pla′čoval* (poleg običajnejših oblik z naglašenimi in podaljšanimi končaji: *plač′va:u̯ plač′va:l*).

b) Glag. (-)*sejáti* in (-)*sijáti* sta sovpadla v nedol. in del. oblikah: (-)*s′ja:t* – (-)*s′ja:t*, *je s′ja:l* – *so s′ja:l*, v sed. pa je razlikovanje ohranjeno: *′se:jem* – *′sije*.

1.2.2.3 Glagoli na **-íti -im** – *točíti tóčim* – tip Pr(b)C4
Zaradi naglasa na osnovi nedoločnika so ti glag. prešli v NeprA4: *′tu̯o:čt ′tȯ:čn̯*.

1.2.2.4 Glagoli na **-íti -em** – *obrníti obŕnem* – tip Pr(b)C5
Zaradi naglasa na osnovi nedoločnika so ti glag. v NeprA5: *o′bərnat o′bərnem*.

[35] Umično naglašene oblike poznajo tudi srednještajerska narečje: *premiš′łå:vat*, *zmar′zå:vat* (Šmarje pri Jelšah).

Slavistična revija (https://srl.si) je ponujena pod licenco
Creative Commons, priznanje avtorstva 4.0 international.
URL https://srl.si/sql_pdf/SRL_2003_1_1.pdf | DOST. 26/04/24 13.32

1.2.2.5 Glagoli na **-éti -em** – *mléti méljem* – tip Pr(b)C7

nedol. = nam. (nedov.)	sed. (1. ed., 1. dv.)	vel. (2. ed., 2. mn.)	del. *-l* (m. in ž. sp.)	nedol. (dov.)	del. *-n/-t* (m. in ž. sp.)
m'lė:t	*'mė:lem/m'le:jem*	*'mi̯e:l*	*m'lė:u̯*	*zm'lė:t*	*zml'je:n*
	'mė:lema/m'le:jema	*'mi̯e:lte*	*m'lė:la*		*zml'je:na*

Po tem vzorcu gredo še: (-)*d'rẹ:t* (*se*) (-)*'de:rem* (*se*), *pər'jẹ:t p'rimem*. Sem bi lahko prišteli tudi glagola *poď rė:t po'de:rem*, (-)*t'rẹ:t* (-)*'te:rem*, vendar ju zaradi pogostejše sed. dvojnice *poď re:m*, *t're:m* uvrščam v Pr(c)B7.

a) Vel. oblike glag. *dreti* so *'de:r 'de:rte* itd., pri glag. *prijeti* pa v 1. os. dv. vel. pride do podvajanja soglasnika *m*: *p'rimma*. Del. *-l* ima oblike *'dəru 'dərla 'dərl̥, p'rimu* (tudi *pər'jẹ:u̯*; toda samo *pər'jẹ:la pər'jẹ:l*).

1.2.2.6 Glagoli na ***-iti -ím** – tip Pr(b)Č4

Ta tip predstavlja samo glag. *govoriti* z naslednjimi oblikami:

nedol. = nam. (nedov.)	sed. (1. ed., 1. dv.)	vel. (2. ed., 2. mn.)	del. *-l* (m. in ž. sp.)	nedol. (dov.)	del. *-n/-t* (m. in ž. sp.)
gọ'vu̯o:rt	*gọvọ'rim*	*gọ'vo:r*	*gọ'vo:ru*	*ọgọvọ'rit*	*zgọ'vó:rn̥*
	gọvọ'rima	*gọ'vo:rte*	*gọvọ'rila*		*zgọ'vó:rna*

1.2.3 Naglas na **istih** zlogih nedoločnika in sedanjika, toda na **različnih** v del. oblikah – tip Pr(c)

1.2.3.1 Glagoli na ***-ati -em** – **lágati lážem* – tip Pr(c)A3

nedol. = nam. (nedov.)	sed. (1. ed., 1. dv.)	vel. (2. ed., 2. mn.)	del. *-l* (m. in ž. sp.)	nedol. (dov.)	del. *-n/-t* (m. in ž. sp.)
'li̯e:gat[36]	*'la: žem*	*'la:š*	*'li̯e:gu̯*	*z'li̯e:gat*	*zla'ga:n*
	'la: žema	*'la: šta*	*le'ga:la*		*zla'ga:na*

V ta tip se uvrščajo glag., ki so prišli iz tipa Pr(b)C3 po umiku naglasa v nedoločniku: (-)*'li̯e:gat* (< *ləgät*) (-)*'la:žem*, (-)*'ti̯e:sat* (< *tesät*) (-)*'tė:šem* in del. *-l* m- sp.: *'li̯e:gu* (< *ləgäu̯*), del. *-l* ž. sp. ed. in m. sp. mn. pa so ohranili staro naglasno mesto: *le'ga:la le'ga:l*, *te'sa:la te'sa:l*. Glag. poznata tudi kakovostno samoglasniško premeno: *'li̯e:gat 'la:žem*, *'ti̯e:sat 'tė:šem*.

[36] Tako naglašene oblike uporabljajo v srednještajerskih govorih: *'li̯e:gat 'li̯e:gu* (Vojnik), medtem ko imajo ostali srednjesavinjski govori (Motnik, Prebold, Polzela in Vransko) oblike *la'ga:t la'ga:u̯*, ki jih slišimo tudi pri mlajših govorcih ložniškega govora.

Slavistična revija (https://srl.si) je ponujena pod licenco
Creative Commons, priznanje avtorstva 4.0 international.
URL https://srl.si/sql_pdf/SRL_2003_1_1.pdf | DOST. 26/04/24 13.32

1.2.3.2 Glagoli na **-iti -im** – *lômiti lómim – tip Pr(c)A4

nedol. = nam. (nedov.)	sed. (1. ed., 1. dv.)	vel. (2. ed., 2. mn.)	del. *-l* (m. in ž. sp.)	nedol. (dov.)	del. *-n/-t* (m. in ž. sp.)
'nu̯o:st	*'nó:sn̥*	*'nu̯o:s*	*'nu̯o:su*	*po'nu̯o:st*	*'nó:šen*
	'nó:sma	*'nu̯o:ste*	*no'sila*		*'nó:šena*

Skupina glag., ki se pregibajo po navedenem vzorcu, je v poseben tip uvrščena zaradi drugačnega naglasnega mesta v del. *-l* ž. sp. ed. in večinoma tudi m. sp. mn. (*go'nila, xo'dila, mo'lila, nalọ'žila, no'sila, ọže'nila, pro'sila, sko'čila, vo'zila, zlo'mila*); samo v tem se razlikuje od tipa NeprA4. Medtem ko starejša generacija uporablja le oblike *no'sila no'sil*, mlajši vse bolj uporabljajo po sed. analogične dvojnice *'nọ:sla 'nọ:sl̥*, zato so ti glag. lahko uvrščeni tudi v NeprA4. Glagola (-)*k'rė:n̥t* (-)*k'rė:nem* in *-k'lė:nt -k'lė:nem* bi sodila v NeprA5, če ne bi imela del. oblik kot *okre'nila, zakle'nila*.

a) V del. *-l* m. sp. ed. je *l* skupaj s samoglasnikom pred seboj prešel v *-u* (< *-il*): *'nu̯o:su*. Glag. *zakleniti* doživi tudi kakovostno samoglasniško premeno: *zak'lė:nt zak'lje̯:nu* in premeno končnega korenskega soglasnika v trpnem del. *-n* (*ń* > *j*): *zak'lė:nt zak'le:jen*.

1.2.3.3 Glagoli na **-éti -êm** – *zapréti zaprêm* – tip Pr(c)B7

nedol. = nam. (dov.)	sed. (1. ed., 1. dv.)	vel. (2. ed., 2. mn.)	del. *-l* (m. in ž. sp.)	del. *-n/-t* (m. in ž. sp.)
zap'rė:t[37]	*zap're:m*	*zap'ri*	*za'pəru*	*za'pərt*
	zap're:ma	*zap'rite*	*za'pərla*	*za'pərta*

V to skupino (končna kračina v sed. ed. se je podaljšala) spadajo glag., ki se jim osnova končuje na *r*: *otp'rė:t otp're:m, pod'rė:t*° *pod're:m*, (-)*t'rẹ:t*° (-)*t're:m, zap'rẹ:t zap're:m*, (-)*um'rė:t* (-)*um're:m*,[38] (-)*ž'rė:t*° (-)*ž're:m*.

a) Glag., označeni z °, imajo v sed. redkejšo dvojnico z umičnim naglasom, analogično po glag. na **-éti -em** – *mléti méljem* (tip Pr(b)C7): *po'de:rem, 'te:rem, 'že:rem*.

b) Tudi v vel. obstajajo umično naglašene dvojnice (*otp'ri* in *'o:tpər*). Del. *-l* ima oblike *otp'rė:t ot'pəru, pod'rė:t po'dəru, t'rẹ:t 'təru, um'rė:t u'məru, zap'rẹ:t za'pəru, ž'rė:t 'žəru*.

[37] Med starejšimi se pogosto sliši tudi prevzeti glagol *'o:fnat* (NeprA5). V Zadrečki dolini imajo umično naglašeno obliko *'za:pn̥t*.

[38] V. Kralj (1962) ima zapisano obliko *um'rė:t u'mərjem* (Pr(b)C7), ki jo danes uporabljajo le še starejši govorci.

Slavistična revija (https://srl.si) je ponujena pod licenco
Creative Commons, priznanje avtorstva 4.0 international.
URL https://srl.si/sql_pdf/SRL_2003_1_1.pdf | DOST. 26/04/24 13.32

1.2.4 Naglas na **istih** zlogih nedoločnika in sedanjika, toda na **različnih** v vel. oblikah – tip Pr(č)

1.2.4.1 Glagoli na **-íti -ím** – *lovíti lovím* – tip Pr(č)B4

nedol. = nam. (nedov.)	sed. (1. ed., 1. dv.)	vel. (2. ed., 2. mn.)	del. *-l* (m. in ž. sp.)	nedol. (dov.)	del. *-n/-t* (m. in ž. sp.)
lo'vit	*lo'vim*	*'lo:u̯*	*lo'viu̯/'lo:vu*[39]	*nalo'vit*	*u̯lou̯'le:n*
	lo'vima	*'lo:u̯te*	*lo'vila*		*u̯lou̯'le:na*

Tako še: (-)*bu′dit* (*se*) (-)*bu′dim* (*se*), (-)*da′nit se* (-)*da′ni se*, (-)*de′lit* (-)*de′lim*, (-)*dọ′bit* (-)*dọ′bim*, (-)*du′šit* (*se*) (-)*du′šim* (*se*), (-)*fa′lit* (-)*fa′lim* 1. '-manjkati', 2. 'zgrešiti', (-)*ga′sit* (-)*ga′sim*, (-)*gno′jit* (-)*gno′jim*, (-)*gra′dit* (-)*gra′dim*, (-)*gu′bit* (-)*gu′bim*, (-)*xla′dit* (-)*xla′dim*, (-)*je′zit* (*se*) (-)*je′zim* (*se*), (-)*kọ′sit* (-)*kọ′sim* 'kosíti', (-)*nar′dit* (-)*nar′dim*, (-)*po′dit* (-)*po′dim*, (-)*re′dit* (*se*) (-)*re′dim* (*se*), (-)*ro′dit* (*se*) (-)*ro′dim* (*se*), *ro′sit ro′si*, (-)*sa′dit* (-)*sa′dim*, (-)*se′lit* (-)*se′lim*, *sne′žit sne′ži*, (-)*s′tit* (-)*s′tim* 'pustiti', *-stre′lit -stre′lim*, (-)*su′šit* (-)*su′šim*, (-)*u′čit* (*se*) (-)*u′čim* (*se*), (-)*vese′lit se* (-)*vese′lim se*, (-)*zvo′nit* (-)*zvo′nim*.

a) Vel. oblike imajo naglas vedno na osnovi, npr. *′lo:u̯*, *pọz′vu̯o:n*, *z′bud se*. V nekaterih del. *-l* za m. sp. ed. imamo poleg naglašene končnice *-iu̯*, ki je značilna predvsem za nedovršne glagole (*bu′diu̯*, *ko′siu̯*, *sa′diu̯*, *su′šiu̯*) tudi nenaglašeno *-u* (< *-il*), ki je pogostejša pri dovršnih glagolih (*′dọ:bu*/*′dubu*, *po′kọ:su*, *z′budu*, *z′gubu*),[40] največ pa je dvojnic (*na′rė:du*/*nar′diu̯*, *′pustu*/*s′tiu̯* 'pustil', *′ro:du*/*ro′diu̯*). Umično naglašene oblike so značilne zlasti za mlajše govorce, pri katerih je opaziti posplošitev umičnega naglasa tudi pri oblikah za ž. sp. ed. in m. sp. mn.: *na′rė:dla*, *′pustla*, *z′budla*; *na′rė:dl̥* itd., medtem ko so pri starejših pogostejše oblike kot *nar′dila*, *s′tila*, *zbu′dila*; *nar′dil* itd.[41]

b) Drugi glag. tega tipa imajo premene končnega korenskega soglasnika v del. *-n*. *p*, *b*, *f*, *l*, *m* in *v*, ki dajo v knjižnem jeziku *plj*, *blj*, *flj*, *lj*, *mlj* in *vlj*, v govoru zaradi otrditve *Í* > *l* preidejo v *pl*, *bl*, *fl*, *l*, *ml* in *vl* (npr. *ustre′lit – ustre′le:n*, *zgu′bit – zgub′le:n*); kot v knjižnem jeziku pa imamo premene *s* > *š* (*pọkọ′sit pọkọ′še:n*); *d* > *j* (*zbu′dit zbu′je:n*). Nekateri del. *-n* imajo naglas na prvem zlogu, npr. *′kəršen*, *′ru̯o:jen* (toda *ro′je:na*). Posebna je oblika *na′rẹ:t* 'narejen'.[42]

[39] Oblika z naglasom na osnovi je novejša; V. Kralj (1962) ima zapisano samo *lo′viu̯*.

[40] Pri tem gre verjetno za začetek analogije z glag. na **-iti -im** (NeprA4); tudi v Zadrečki dolini imajo naglasne dvojnice kot *′dẹ:lu*/*dẹ′lį̯u̯*, *′dušu*/*də′šį̯u̯*, *x′ła:du*/*xła′dį̯u̯*.

[41] V zgornjesavinjskem zadrečkem govoru imajo samo oblike kot *bə′dį̯ła*, *də′bį̯ła*, *də′šį̯ła*.

[42] Takšno obliko del. *-n* pozna tudi zgornjesavinjsko narečje: *na′rẹ:ta* (Zadrečka dolina) in srednještajersko narečje: *na′re:tu* (Šmarje pri Jelšah), *na′rẹ:t* (Gaberje).

Slavistična revija (https://srl.si) je ponujena pod licenco
Creative Commons, priznanje avtorstva 4.0 international.
URL https://srl.si/sql_pdf/SRL_2003_1_1.pdf | DOST. 26/04/24 13.32

1.2.4.2 Glagoli na **-éti -ím** – *trpéti trpím* tip – Pr(č)B6

nedol. = nam. (nedov.)	sed. (1. ed., 1. dv.)	vel. (2. ed., 2. mn.)	del. *-l* (m. in ž. sp.)	nedol. (dov.)	del. *-n/-t* (m. in ž. sp.)
tər'pẹ:t[43]	*tər'pim*	*'tərp*	*tər'pẹ:u̯/'tərpu*[44]	*potər'pẹ:t*	*stərp'li̯e:n*
	tər'pima	*'tərpte*	*tər'pẹ:la*		*stərp'li̯e:na*

Tako še: (-)*boga'tẹ:t* (-)*boga'tim*, (-)*bọ'lẹ:t* (-)*bọ'lim*, (-)*cve'tẹ:t* (-)*cve'ti* 'cvesti', (-)*če'pẹ:t* (-)*če'pim*, (-)*gọ'rẹ:t* (-)*gọ'ri*, (-)*gər'mẹ:t* (-)*gər'mi*, (-)*xi'tẹ:t* (-)*xi'tim*, (-)*le'tẹ:t* (-)*le'tim*, (-)*no'rẹ:t* (-)*no'rim*, (-)*ərja'vẹ:t* (-)*ərja'vi*, (-)*se'dẹ:t* (-)*se'dim*, (-)*skər'bẹ:t* (-)*skər'bim*, (-)*smər'dẹ:t* (-)*smər'dim*, (-)*šu'mẹ:t* (-)*šu'mi*, (-)*vi'sẹ:t* (-)*vi'sim*, (-)*vər'tẹ:t* (-)*vər'tim*, (-)*že'lẹ:t* (-)*že'lim*, (-)*ž'vẹ:t* (-)*ž'vim*.

a) Vel. oblike imajo naglas vedno na osnovi, npr. *'li̯e:t*, *po'xit*, *za'vərt se*. Kratki naglas v del. *-l* m. sp. ed. se umakne na korenski zlog (kjer *l* skupaj s samoglasnikom pred seboj preide v *-u* (< *-el*): *'si̯e:du*, *'tərpu*, *'živu* ali pa se vzpostavi analogična oblika po del. *-l* ž. sp. ed. in m. sp. mn.: *se'dẹ:u̯*, *tər'pẹ:u̯*, *ž'vė:u̯* itd. kot *se'dẹ:la*, *tər'pẹ:la*, *ž'vė:la*; *se'dẹ:l*, *tər'pẹ:l*, *ž'vė:l*.

2 Posebni glagoli

Posebno obravnavo zahtevajo glagoli (predvsem atematski),[45] ki jih ni moč uvrstiti v nobenega od predstavljenih glagolskih tipov.

2.1 Glag. *biti* – *'bit*

	ed.	dv.	mn.
sed.: 1., 2. in 3. os.	*'sn̯*, *'si*, *'je:*	*s'ma:*, *s'ta:*, *s'ta:*	*s'mo:*, *s'te:*, *'so:*
vel.: 1., 2. in 3. os.	*'bọ:t*	*'bọ:dma*, *'bọ:tta*	*'bọ:dmo*, *'bọ:tte*
del. *-l*: m., ž., sr. sp.	*'biu̯*, *b'la:*, *b'lọ:*	*b'la:*, *b'le:*, *b'la:*	*b'li*, *b'le:*, *b'li*
prih.: 1., 2. in 3. os.	*'bọ:m*, *'bọ:š*, *'bọ:*	*'bọ:ma*, *'bọ:ta*, *'bọ:ta*	*'bọ:mo*, *'bọ:te*, *'bọ:jo*

Naglašene oblike so:

Nenaglašene oblike pomožnika biti za sed. so: *sn̯ si je*, *sma sta sta*, *smọ ste sọ*, oblike za prih. pa *bom boš bọ*, *boma bota bota*, *bomo bote bojo*. Nenaglašene oblike se rade reducirajo; primeri iz besedila: *'U̯o:če* ***je 'biu̯*** *krọ'ja:č*, *'ni̯e:*, ***j-'jemu*** *ma'šino*, *'ta:ko*

[43] Za obliko *trpemo* Ramovš (1952: 141) pravi, da jo najdemo v gorenjskem in savinjskem narečju, vendar v slednjem do prehoda sedanjiške pripone *i:* > *e:* ni prišlo (v srednjesavinjskem narečju imamo *tər'pimo*, v zgornjesavinjskem narečju pa *tər'pimə*).

[44] V. Kralj (1962) ima zapisano le obliko z naglasom na osnovi, kakršno imata tudi Motnik in Vojnik: *'tərpu*.

[45] Zemljepisna razširjenost posplošitve končnic priponskih glagolov v 2. os. dv. in mn. (*-ta*, *-te*) v sln. narečjih je prikazana tudi na jezikovni karti (Jakop 2002: 93).

Slavistična revija (https://srl.si) je ponujena pod licenco
Creative Commons, priznanje avtorstva 4.0 international.
URL https://srl.si/sql_pdf/SRL_2003_1_1.pdf | DOST. 26/04/24 13.32

*ˈmu̯o:čno. – Zˈdej pa če-**m** ˈpu̯o:jala, pa **ne bo** noˈbi̯e:di̯n ˈču. – **Bomo** pa, ˈMicko **mo** pərˈji̯:l, de **bo** oˈra:la.* Zanikane oblike imajo v sed. predpono *ni-*: *ˈnisi̯n ˈnis ˈni, ˈnisma ˈnista ˈnista, ˈnismo ˈniste ˈniso*; v prih. se tvorijo s členkom *ne* in ustrezno naglašeno obliko prih.: *ne ˈbo:m ne ˈbo:š ne bo:, ne ˈbo:jo* itd.

Del. na *-l* se glasi *ˈbiu̯ bˈla bˈlo, bˈla bˈle bˈla, bˈli bˈle bˈli*; pogojni členek *bi* ima naglašeno dvojnico *ˈbi*, zanikane oblike so *ˈne:bi/ˈne:b/ˈne:p*. Pogojnik se tvori s členkom *bi* in deležnikom na *-l*, npr.: *A **bi** ˈra:t, de **bi** zaˈpo:jala? – Žeˈlė:la si ˈje, ˈne, de **bi** se poroˈčila*. Predpreteklik se uporablja, čeprav je redek. Primer: *Xˈme:u̯ u̯ˈča:six se je proˈda:u̯, u̯ˈča:six **se ˈni ˈbiu̯**.*

2.2 Glag. *dati – ˈda:t*

	ed.	dv.	mn.
sed.: 1., 2. in 3. os.	*ˈda:m, ˈda: š, ˈda:*	*ˈda:ma, ˈda:ta, ˈda:ta*	*ˈda:mo, ˈda:te, ˈda:jo*
vel.: 1., 2. in 3. os.	*ˈde:j*	*ˈde:jma, ˈde:jta*	*ˈde:jmo, ˈde:jte*
del. *-l*: m., ž., sr. sp.	*ˈda:u̯, ˈda:la, ˈda:l*	*ˈda:la, ˈda:le, ˈda:la*	*ˈda:l, ˈda:le, ˈda:l*

2.3 Glag. *iti – ˈjet*

	ed.	dv.	mn.
sed.: 1., 2. in 3. os.	*gˈrė:m, gˈrė:, gˈrė:*	*gˈrė:ma, gˈrė:ta, gˈrė:ta*	*gˈrė:mo, gˈrė:te, gˈrẹ:jo*[46]
vel.: 1., 2. in 3. os.	*ˈpe:jt*[47]	*ˈpe:jma, ˈpe:jta*	*ˈpe:jmo, ˈpe:jte*
del. *-l*: m., ž., sr. sp.	*ˈšọ:u̯, šˈla:, šˈlọ:*	*šˈla:, šˈle:, šˈla:*	*šˈli, šˈle:, šˈli*

2.4 Glag. *priti – pˈrit/pˈridit*

	ed.	dv.	mn.
sed.: 1., 2. in 3. os.	*pˈridem, pˈrideš, pˈride*	*pˈridema, pˈrideta, pˈrideta*	*pˈridemo, pˈridete, pˈridejo*
vel.: 1., 2. in 3. os.	*pˈrit*	*/, pˈridta*	*/, pˈritte*
del. *-l*: m., ž., sr. sp.	*ˈpəršu, ˈpəršla, ˈpəršl̩*	*ˈpəršla, ˈpəršle, ˈpəršla*	*ˈpəršl̩, ˈpəršle, ˈpəršl̩*

2.5 Glag. *jesti – ˈji̯e:st/ˈė:st*[48]

	ed.	dv.	mn.
sed.: 1., 2. in 3. os.	*ˈji̯e:m, ˈji̯e:š, ˈji̯e:*	*ˈji̯e:ma, ˈji̯e:ta, ˈji̯e:ta*	*ˈji̯e:mo, ˈji̯e:te, ˈji̯e:jo*
vel.: 1., 2. in 3. os.	*ˈje:j*	*ˈje:jma, ˈje:jta*	*ˈje:jmo, ˈje:jte*
del. *-l*: m., ž., sr. sp.	*ˈji̯e:du, ˈji̯e:dla, ˈji̯e:dl̩*	*ˈji̯e:dla, ˈji̯e:dle, ˈji̯e:dla*	*ˈji̯e:dl̩, ˈji̯e:dle, ˈji̯e:dl̩*

[46] Gl. še jezikovni karti, ki prikazujeta končnice za 3. os. mn. (Jakop 2002: 96, 97). V zgornjesavinjskem narečju imajo npr. obliko *gˈrė:də* (Spodnje Kraše).

[47] Oblike vel. se v štajerski narečni skupini precej razlikujejo: *ˈpejt* (srednjesavinjsko narečje), *ˈjədė* (zgornjesavinjsko narečje), *ˈpu̯o:jt* (srednještajersko narečje) ipd.

[48] Tudi V. Kralj (1962) ima zapisane oblike del. *-l* brez vzglasnega *j-*: *ˈė:du ˈė:dla*.

Slavistična revija (https://srl.si) je ponujena pod licenco
Creative Commons, priznanje avtorstva 4.0 international.
URL https://srl.si/sql_pdf/SRL_2003_1_1.pdf | DOST. 26/04/24 13.32

2.6 Glag. *imeti – ′mė:t*

	ed.	dv.	mn.
sed.: 1., 2. in 3. os.	*'ma:m, 'ma:š, 'ma:*	*'ma:ma, 'ma:ta, 'ma:ta*	*'ma:mo,'ma:te, 'ma:jo*
vel.: 1., 2. in 3. os.	*'me:j*[49]	*'me:jma, 'me:jta*	*'me:jmo, 'me:jte*
del. *-l*: m., ž., sr. sp.	*'jemu,*[50]*'mė:la, 'mė:l*	*'mė:la, 'mė:le, 'mė:la*	*'mė:l, 'mė:le, 'mė:l*

Oblika zanikanega glag. je *′nimam, ′nima*.

2.7 Glag. *hoteti – x′tė:t*
V sed. so možne tako dolge kot kratke oblike. Dolge:

	ed.	dv.	mn.
sed.: 1., 2. in 3. os.	*'xǫ́:čn̥, 'xǫ́:če', 'xǫ́:če*	*'xǫ́:čma, 'xǫ́:čta, 'xǫ́:čta*	*'xǫ́:čmo, 'xǫ́:čte, 'xǫ́:čjo*
vel.: 1., 2. in 3. os.	/	/	/
del. *-l*: m., ž., sr. sp.	*'xu̯o:tu, 'xu̯o:tla, 'xǫtl̥*	*'xu̯o:tla, 'xu̯o:tle, 'xu̯o:tla*	*'xu̯o:tl̥, 'xu̯o:tle, 'xu̯o:tl̥*

Kratke:

	ed.	dv.	mn.
sed.: 1., 2. in 3. os.	*'čė:m, 'čė:š, 'čė:*	*'čė:ma, 'čė:ta, 'čė:ta*	*'čė:mo, 'čė:te, 'če:jo*

Glag. *hoteti* ima nikalne oblike *′nǫ:čn̥, ′nǫ:če*.

2.8 Glag. *morati* = *moči*[51]

	ed.	dv.	mn.
sed.: 1., 2. in 3. os.	*'mǫ:rn̥, 'mǫ:r', 'mǫ:re*	*'mǫ:rma, 'mǫ:rta, 'mǫ:rta*	*'mǫ:rmo, 'mǫ:rte, 'mǫ:rjo*
del. *-l*: m., ž., sr. sp.	*'mǫ:gu, 'mǫ:gla, 'mǫ:gl̥*	*'mǫ:gla, 'mǫ:gle, 'mǫ:gla*	*'mǫ:gl̥, 'mǫ:gle, 'mǫ:gl̥*

3 Sklep

Na prvi pogled se oblikoslovje glagola v ložniškem govoru bistveno ne razlikuje od glagola v slovenskem knjižnem jeziku. Pozna dovršne in nedovršne glagole, vse tri osebe, števila in čase, vse tri naklone in oba načina. Toda z oblikoglasnega vidika ložniški glagol izkazuje poleg spremembe narave in kolikosti naglasa pogosto tudi naglasne premike in posploševanje naglasa osnovne oblike na večino ostalih oblik pregibne besede (t. i. morfologizacija naglasa). Razvojne tendence v smeri štajerskih tipo-

[49] Možne so tudi oblike vel., analogične po del. *-l* m. sp.: *′je:m* 'imej'.
[50] Obliko s protetičnim *j* poznajo tudi zgornjesavinjski govori, npr. v Zadrečki dolini: *′jəm'ọ*.
[51] Oblike za nedol. ne poznajo.

Slavistična revija (https://srl.si) je ponujena pod licenco
Creative Commons, priznanje avtorstva 4.0 international.
URL https://srl.si/sql_pdf/SRL_2003_1_1.pdf | DOST. 26/04/24 13.32

loških značilnosti se ne ujemajo s splošnim sociolingvističnim prepričanjem, da se narečja približujejo knjižnemu jeziku. V oblikoslovju ložniškega govora (in srednjesavinjskega narečja sploh) se je razvoj obrnil v nasprotno smer.

Literatura

Arhiv Dialektološke sekcije Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša, ZRC SAZU, Ljubljana: *Listkovno in zvezkovno gradivo za Slovenski lingvistični atlas* (*SLA*). Kraji mreže: *Spodnje Kraše* (SLA 314: Weiss – 1984), *Motnik* (SLA 317: Logar – 1951, Vilfan – sredi 50. let, Orehovec – 1979), *Vransko* (SLA 319: Logar – 1951), *Ložnica* (324: Kralj – 1962), *Vojnik* (SLA 326: Logar – 1953, Kolenko-Smisl – 1980), *Žusem* (SLA 332: Povše – med 1970 in 1980). Kraji zunaj mreže: *Polzela* (Kolosaski – 1959, Korun – 1968), *Prebold* (Fišer – 1988), *Preserje* (Grmadnik – 1975).

Bergant, Polona, 2000: *Govor Vranskega: Zapis vprašalnice za Slovenski lingvistični atlas.* Diplomsko delo. Ljubljana.

Jakop, Tjaša, 2001a: *Oblikoslovje govora Ložnice pri Žalcu.* Magistrsko delo. Ljubljana.

– – 2001b: Fonološki opis govora Ložnice pri Žalcu (SLA 324). *Jezikoslovni zapiski 7.* 365–380.

– – 2002: Nekaj glagolskih končajev v slovenskih narečjih (po gradivu za Slovenski lingvistični atlas). *Med dialektologijo in zgodovino slovenskega jezika (Ob življenjskem in strokovnem jubileju prof. dr. Martine Orožen)*. Maribor. 82–97.

Kralj, Viljem, 1961: *Govor Ložnice pri Žalcu.* Diplomsko delo (rokopis). Ljubljana.

Logar, Tine, 1968: Štajerska narečja. *JiS* 13. 171–175.

– – 1996a: O štajerskem substratu govorov v Tuhinjski dolini in Črnem grabnu. *Dialektološke in jezikovnozgodovinske razprave*. Ur. Karmen Kenda - Jež. Ljubljana: ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša. 44–47.

– – 1996b: Karakteristika in klasifikacija zgornjesavinjskih govorov. *Dialektološke in jezikovnozgodovinske razprave.* Ur. Karmen Kenda - Jež. Ljubljana: ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša. 48–53.

Penko, Darinka, 1998: *Oblikoslovna podoba govora vasi Nadanje selo.* Diplomsko delo. Ljubljana.

Povše, Ivana, 1980: *Govor Šmarja pri Jelšah in okolice.* Magistrsko delo (tipkopis), Ljubljana.

Ramovš, Fran, 1935: *Historična gramatika slovenskega jezika VII. Dialekti*. Ljubljana.

– – 1952: *Morfologija slovenskega jezika: Skripta, prirejena po predavanjih prof. dr. Fr. Ramovša v l. 1947/48, 48/49.* Ljubljana: DZS.

Rigler, Jakob, 1978: Akcentske variante III. *SR* 26. 365–374.

Slovar slovenskega knjižnega jezika, 1997. Ljubljana: SAZU, DZS.

Smole, Vera, 1994: *Oblikoglasje in oblikoslovje šentruperskega govora*. Doktorsko delo. Ljubljana.

– – 1996: Tonemski naglas glagolskih oblik v šentruprskem govoru. *Razprave*. 269–288.

– – 2001: *Ocena magistrskega dela Oblikoslovje govora Ložnice pri Žalcu***.** Ljubljana.

Škofic, Jožica, 1996: *Glasoslovje, oblikoslovje in besedišče govora Krope na Gorenjskem*. Doktorsko delo. 1996.

– – 1998: Govor celjskega predmestja Gaberje. *Jezikoslovni zapiski* 4. 89–97.

Weiss, Peter, 1990: *Govori Zadrečke doline med Gornjim Gradom in Nazarjami: glasoslovje, oblikoslovje in skladnja.* Magistrsko delo. Ljubljana.

– – 1999: *Slovar govorov Zadrečke doline (A–H)*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.

Zorko, Zinka, 1999: Štajerska narečja. *Enciklopedija Slovenije* 13 (Š–T). Ljubljana: Mladinska knjiga. 131–133.

Slavistična revija (https://srl.si) je ponujena pod licenco
Creative Commons, priznanje avtorstva 4.0 international.
URL https://srl.si/sql_pdf/SRL_2003_1_1.pdf | DOST. 26/04/24 13.32

Summary

The author presents a morphonological analysis of the verb in the Styrian Central Savinja local dialect of Ložnica pri Žalcu. She based her analysis on the recorded material, collected by standard dialectological methods. Verbs are classified by inflectional paradigms and accentual types; under the model verb in the table there are several examples belonging to the particular type. It became evident that due to the changes triggered by the loss of tonemic oppositions and the newer, at least partial, loss of quantitative oppositions, the verb in the Ložnica dialect displays increasingly more numerous distinctively Styrian tendencies, e.g., morphologization of accent, generalization of one stem to all forms, etc.

The infinitive. Due to the truncation of the final *-i* in the supine and the long infinitive, the long infinitive does not differ from the supine, thus the same forms are found after the verbs of motion as in other positions, e.g., *'mọ:rn̥ s'pa:t* and *g'rė:m s'pa:t*. The infinitives have the suffix *-t*, which is also added to the verbs in *-č* (*s'le:jčt*). Infinitives are mostly short, e.g., *b'risat*, *'xu̯o:dit*, *'ka:zat*, *k'li̯e:pat*, *'kupt*, *'mi̯e:tat*, *'ni̯e:st*, *'nu̯o:st*, *'pisat*, *s'lušt*, *s'tȯ:pt*, *'zidat*, sometimes also long, e.g., *kọ'sit*, *m'lẹ:t*, *s'mẹ:t*, *s'pa:t*, *su'šit*, *rau̯'na:t*, *tər'pẹ:t*, *u̯'rė:čt*, *za'čẹ:t*. Ramovš (1935: 159) states the following: »The Savinja dialect has short form of the infinitive: *vr̥̈št* < **vrêčь*, *utr̥gôvat*.« According to Rigler's accentual sketches (1978: 372–373), with respect to the types *kositi*, *sušiti*, and *trpeti* Ložnica belongs to the area with the long infinitive.

Some infinitives, e.g., *k'ra:st*, have variants, which are analogical after the present tense form (*k'ra:dit*). These variants are of a more recent origin and are also typical of other Central Savinja and Central Styrian dialects, but are not known in the Upper Savinja dialect. Verbs in -(*n*)*iti* -(*n*)*em* increasingly often have the Central Styrian suffix *-na-* (*o'bərnat*) in the infinitive (besides the reduced *-n-* or *-n̥-*), e.g., *'bərcn̥t*, *po'rint*, rather than *-ni-*.

The present-tense form. In the present-tense conjugation (like in most Styrian dialects), the endings of the thematic verbs for the 2du./pl. (*-ta*, *-te*) were extended to the athematic verbs (*'jė:ta*, *'jė:te*). The 3pl. present tense does not have short forms of the type *nesó*, *odpró*, *trpé*, *živé*, i.e., in 3pl. only long form with unstressed ending *-jo* is used (*'ni̯e:sejo*, *ọtp're:jo*, *tər'pijo*, *ž'vijo*). This ending is also characteristic of the athematic verbs (*g'rẹ:jo*). The ending *-ma* in 1du. was formed by conflation of the endings *-mo* and *-va* (*g'rẹ:ma*, *'ni̯e:sema*).

The imperative. The imperative is listed in the illustrative material. In place of the negated imperative in the 2sg./du./pl. the constructions *ne* + inf. (e.g., *'ni̯e: 'xu̯o:dit po 'rọ:žix*) or the imp. of *iti* + inf. (npr. *'pe:jt 'jė:st*) are used. The forms *'pi̯e:č*, *'ri̯e:č*, *s'lẹ:č se*, *st'rẹ:š*, *u̯'le:jč*, *'vərš* are the analogy after the present tense.

The participle. The dialect uses the *l*-participle; most verbs also have *n*-/*t*-participles. *l*-participle m. sg. has the ending *-u* (*sn̥ 'dė:lu*), while in m. pl., due to the truncation of the post-tonic and final vowels, it can end in syllabic *-ŋ* (*so 'pəršl̥*). The participles in f. du. were replaced with plural forms (*sma 'dė:lale*), while the dual is strongly preserved in masculine participles (*sma 'dė:lala*). In *l*-participles f. sg. and m. pl. of verbs in -(*n*)*iti* -(*n*)*em* the suffix *-na-* is spreading, e.g., *o'bərnala*; *o'bərnal*. *n*-participles m. sg. mostly have the same form as m. pl., e.g., *sn̥ 'biu̯ ob'le:jčen* and *smo b'li ob'le:jčen*. The *n*-participle expressing state (rather than passivity) sometimes has *-t* istead of the standard *-n* (*na'rẹ:t -a*, SSL *narejen -a*), or *-n* instead of the expected *-t* (*zml'je:n -a*, SSL *zmlet -a*). Other forms of participles and verbal adverbs are very rare, thus they were not included in the analysis.

Verbal accent and analogies. The most problematic in determining the accentual types (i.e., classification by the place of stress and vowel alternations), were-in addition to the peculiarities in conjugation and formation of verbal forms-numerous variants, created by accentual analogies. Relatively noticeable is the leveling (by similarity) with the present-tense stem, e.g., the change in the infinitive stem (*'na:jt*/*'na:jdit*). Some verbs have, in addition to the older short

Slavistična revija (https://srl.si) je ponujena pod licenco
Creative Commons, priznanje avtorstva 4.0 international.
URL https://srl.si/sql_pdf/SRL_2003_1_1.pdf | DOST. 26/04/24 13.32

forms of infinitives with accent on the stem, variants with the long infinitive and accent on the suffix (*ʼbe:jžat*/*beʼža:t*).

One of the most common accent shifts is the retraction from the final short syllable in polysyllabic words, e.g., *ʼlі̯e:gat* (< *ləgät*); *ʼlі̯e:gu* (< *ləgäu̯*). The retraction also occurred in some *n*-participles m. sg., e.g., *ʼkəršen*, *ʼpі̯e:čen*, *ʼru̯o:jen*, which is typical of the Central Styrian dialects. Particularly feminine forms of *l*-participles deviate from the general rules of the phonetic development of accentuation, as they most often have variant forms, e.g., *ʼxȯ:dla*/*xoʼdila*, *naʼrė:dla*/*narʼdila*, *ʼpustla*/*sʼtila*, etc. The first, newer, variant is more common in the Central Styrian dialects, the second one in the western part of the Central Savinja dialects, where the influence of the Upper Carniolan dialect is stronger. The participles m. sg. also have variants, e.g., *ʼpustu*/*sʼtiu̯*, *ʼtərpu*/*tərʼpė:u̯*, *ʼživu*/*žʼvė:u̯*; the first variant is derived from the short form of the infinitive and is mainly older; it is also typical of the Upper Savinja and Central Styrian dialects.

The changes in the place of stress therefore occurred due to the retraction of stress from every final short syllable (*ʼlі̯e:gat*, *ʼlі̯e:gu*; *ʼpі̯e:čen*) and to the extension of the stress of one form to the rest of the forms (*naʼrė:du*, *naʼrė:dla*, *naʼrė:dl̥*). Accentual variants exist because of the competing short and long forms of the infinitive and because of the spreading of Styrian forms (particularly with younger speakers) to the older, Upper Carniolan, basis. The fact that the newer developments and the leveling in the Ložnica dialect show an increasing number of Styrian features, defies the general sociolinguistic notion that dialects are moving closer to the standard language.

Slavistična revija (https://srl.si) je ponujena pod licenco
Creative Commons, priznanje avtorstva 4.0 international.
URL https://srl.si/sql_pdf/SRL_2003_1_1.pdf | DOST. 26/04/24 13.32